

Életünk

Herrn Prof.
Dr. Gajary Aladar
Priesterseminar
7000 Chur 2

AZ EURÓPAI MAGYAR KATOLIKUSOK LAPJA

VIII. évfolyam 10. szám (8. Jahrgang Nr. 10.)

A Z St.Gallen — Erscheint monatlich

1976 október

Történelmi évfordulók tanítanak

Az idei mohácsi-émlékévkben még két évforduló tanítását kell megszívlelnünk: 520 év előtt vívta ki a magyarság Hunyadi János és Kapisztrán Szt. János vezérlete alatt a dicsőséges, világraszóló győzelmet Nándorfehérvárnál — a mai Belgrádnál — s ezzel megmentette nemcsak Magyarországot, hanem az egész nyugati kereszténységet a mohamedán török inváziótól; és 20 év előtt kelt fel a maroknyi magyarság az országot megszállva tartó szovjet-orosz világhatalom gyarmat-uralma ellen, hogy lerázza a rabiát, az egyik nándorfehérvári győző, Kapisztrán halálának 500-ik évfordulóján, 1956 okt. 23-án. Mintha csak Kapisztrán szelleme kelt volna ki sírjából, hogy újra győzelemre vigye a magyar nép fiait, akik évszázadokon keresztül a saját testükkel védték a Kárpát-Duna-Száva vonalat, ahol végződik a keresztény Nyugat s kezdődik a Balkán.

Egy dologban azonos volt mindkét mérközés: egy maroknyi kisebbség állott szemben az emberrabló keleti despotizmus világhatalmával, egyedül: az egész nyugati világtól elhagyottan. S az eredmény mégis annyira különböző: 500 év előtt «csodálatos győzelem», 20 év előtt, kezdeti siker után, összeomlás s önemészítő, önpusztító letargiába süllyedés.

Ha azonban a dolgok hátterét kutatjuk, akkor könnyen megtalálhatjuk a döntést előidéző okokat. 1456-ban az egész keresztény világ ott állt, Krisztus földi helytartójával az élén, imakeresztes-hadjáratával az élet-halálharcot vívó magyar keresztiesek mögött. Ezért az ég különös áldása kísérte a magyar katonák erőfeszítését, küzdelmét s fényes győzelemre vezette őket. 1956-ban a nyugattól várta a magyarság a segítséget, attól a nyugattól, mely gondolkodásában, cselekvésében már messze eltért III. Kallixtus és Kapisztrán Szent János szellemétől.

Meg kell tehát állapítanunk, hogy rossz volt a stratégiánk. Bár ma már sokak biztos meggyőződése, hogy a nyugati nagyhatalmak egy erélyes dip-

lomáciai lépéssel Magyarországot megmenthették volna, a várva-várt segítség elmaradt. Hiába sugározta a szabad világ felé utolsó vészkiáltásként a szabad magyar rádió: «Wir sterben für Ungarn und Europa!» — «Meghalunk Magyarországotért és Európáért!» — A nyugati világ nem értett meg bennünket. Jalta szelleme sokkal jobban beleette magát a nyugati közfelfogásba, hogysen a kis Magyarországot bármely kockázatot vállalt volna. Ellenkezőleg: az egyik svájci folyóirat ilyen címen emlékezett meg az októberi magyar felkelésről: «Sublime Torheit oder sinnvolles Opfer?» — «Finom butaság vagy ésszerű áldozat?» — Természetes nem hiányzott az elismerés és csodálat kifejezése sem a magyar hősi teljesítménnyel szemben, ami tüntetésekben, karitatív segélynyújtásban s szimpatizáló sajtó-megnyilatkozásokban jutott kifejezésre; ezek közül különösen említésre méltó az a cikk, mely ezt a címet viselte: «Rache für Ungarn!» — A tettek azonban nem jutott el a nyugati világ. Sőt! annyira elfelejtette 1956 segélykiáltását, hogy az elmúlt évben a rabság-meghosszabbító szerződéshez adta aláírását!

Mi azonban nem nyughatunk bele, nem engedhetjük, hogy a magyar nép 1956-ban hiába áldozott vért és életet a szabadságért! Vörösmarty szavaival kell felrészünk a népek alvó lelkiismeretét:

Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért,
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért.

Stratégiát kell változtatnunk! Azok példáját kell követnünk, akik az Úr nevében és az Úr erejével indultak az ellenfél legyőzésére, mint a bibliai Dávid a hengegő Góliát ellen. De hol vannak ma a Dávidok, az «Isten Szíve szerint való férfiak?»

A történelemben kell visszalapoznunk, hogy ilyen hősökre bukkanjunk, akik nagy korfordulók sorsdöntő csatáiban diadalra vitték a Kereszt zász-

laját. Gondolunk itt elsősorban a mi nagy Hunyadinkra, aki a csata előtt megáldozik, s 1454-ben a győzelmes kruseváci csata után fiát, a 14 éves Mátyást, Laczfi Andrásnak, Nagy Lajos híres hadvezérének kardjával Isten, a Szent Szűz, Szent István és Szent László nevében avatja ünnepélyesen lovaggá. Gondolunk a mi hősi eleinkre, akik «Szent László segíts!» jelszóval, a mindig győztes szent lovagkirály nevének védelme alatt vonultak a csatába. Nagy Lajos királyunk első nagy győzelmét a török fölött Szűz Máriának úgy hálálta meg, hogy ezelőtt 600 évvel a stejerországi Maria-Zell-ben tiszteletére templomot épített. Lepántónál 1571 október 7-én Don Juan d'Austria vezérlete alatt 80.000 keresztény vitéz omlott térdre az árbócra felfüggesztett feszület előtt és imádkozott áldásért és segítségért, míg V. Szent Pius Rómából kísérte imádságos lélekkel a világraszóló győzelemmel végződő tengeri ütközetet. Szent István király sorsdöntő csatáját a pogány Koppány ellen Tours-i Szent Márton oltalma alatt vívja meg s veti meg az ezeréves magyar keresztény államiság alapját. A híres törökverő hősről, Savoyai Eugenről azt olvassuk, hogy csatái előtt a rózsafüzért szokta imádkozni. Tillynek, a harmincéves háború 36 csatában győztes hadvezérének három fegyvere volt: a kereszt, a rózsafüzér és a kard.

Historia docet — s a történelem tanítása ez: mivel az emberekre épített stratégiánk teljesen csődöt mondott, új szövetségeseket kell keresnünk — a természetfeletti rend birodalmában. Ez volt Mindszenty bíboros akarata is, mikor azt kívánta, hogy legalább egy millió magyar vegye naponta kezébe a szent rózsafüzért s végezzen engesztelést Magyarországotért — az imakeresztes-hadjáratban egyesülve. Minél többen megértik a magyarok közül a történelem tanítását s imádkoznak naponta a haza felszabadulásáért, annál biztosabb a siker. Mert az imádkozó, Istenhez megtért embert segíti a «Seregek Ura», aki a legelveszettebb ügyet is diadalra tudja segíteni.

Vecsey Lajos

Az apostoli hitvallás teológiai magyarázata

Hiszek Jézus Krisztusban, ő egy Fiában

Ez alkalommal Krisztus Urunk istenfiúságának és istenségének a misztériumát szeretnénk valamelyest megvizsgálni. A kereszténység első századaiban sokan voltak, akik Jézus emberségét tagadták. Róluk mondja Szt. János: «Sok hamis tanító lépett fel a világban, aki nem vallja, hogy Jézus Krisztus eljött testben. Az ilyen: hamis tanító és antikrisztus» (2 Jn 7-8). Voltak azonban mások, akik igaz istenségét tagadták. Kezdetben az apostolok sem voltak Jézus istenségének tudatában, inkább csak a Szentlélek eljövetele után érlelődött meg bennük a hit, hogy Jézus szószeros értelemben az Istenfia.

Az evangélium tanítása alapján Jézus igaz emberségéhez semmi kétség nem férhet. Egyrészt igazi emberi testtel rendelkezik, másrészt emberi, szellemi léleknek is birtokában van. Igaz teste van: Mária méhében hordozza (Mt 1, 18), Erzsébet Jézust anyja méhe gyümölcsének nevezi (Lk 1, 42), a világra születik (Lk 1, 57), növekedik (Lk 2, 52),

A Szentírás burkolt és nyílt állításai az Istenfiáról

Természetesen nem várhatjuk, hogy e tanítást bölcselet-teológiai megfogalmazásban már a Szentírásban is felleljük. Az Úr Jézusnak tekintettel kellett lennie a zsidók mentalitására. Az apostolok sem értették meg azonnal különböző kijelentéseinek horderejét. Ennek ellenére már a Szentírásban is vannak kijelentések, melyek, legalábbis burkoltan, Jézus istenségére és istenfiúságára utalnak. Igaz, a zsidók ezt a szót «istenfia» tágabb értelemben is használták és ezért vigyáznunk kell, hogy bizonyos kifejezésekbe ne többet olvassunk bele, mint ami valóban bennük rejlik.

Az Atya Jézus keresztelésekor és színeváltozásánál őt szeretett fiának nevezi, ami gyakorlatilag annyit jelent, hogy Isten Jézussal különleges címen atya-fiúi viszonyban van (Mt 3, 17; 17, 5). Jézus maga is nem egyszer istenfiúságára utal. Amikor Péter Messiásnak és az élő Isten Fiának nevezi, Jézus azzal magyarázza meg Péter hitét, hogy ezt az igazságot nem a test és a vér, hanem az Atya maga nyilatkoztatta ki neki (Mt 16, 17). Ha csak messiási küldetésének a felismeréséről lett volna szó, egy külön isteni kinyilatkoztatás aligha lett volna szükséges. Amikor a zsidó főpap kérde: «Te vagy-e a Messiás, az áldott Isten Fia?» — Jézus igenel válaszol (Mt 26, 63-64; Mk 14, 61). Erre a főpap káromlással vádolja, ami megint nem lenne érthető, ha tisztán csak messiási küldetésére gondolt volna. Krisztus nem egyszer hangoztatta az Atyjával való maradandó és felül-

a hosszú uttól elfárad (Jn 4, 6), eszik (Mt 9, 11), szomjúhozik (Jn 19, 28), alszik (Mt 8, 24), verejtékezik (Lk 22, 44), vérzik (Jn 19, 34).

Ugyanakkor emberi lelke is van, hisz szabad akaratú rendelkezik (Jn 10, 18), csodálkozik (Mt 8, 10), imádkozik (Lk 6, 12), szüleinek engedelmeskedik (Lk 2, 51), bölcsességben növekedik (Lk 2, 52), lelkében megrendül és könnyekre fakad (Jn 11, 33-35), a kereszten kileheli lelkét (Mk 15, 37). Szt. János az evangéliumához írt bevezetésben így fogalmazza meg az Istenfia megtestesülését: «Az Ige testté lett és közöttünk lakott» (Jn 1, 14).

Ha az első századok gnosztikus irányzatú tévtanaitól eltekintünk, azt kell megállapítanunk, hogy a későbbi századok folyamán már alig volt valaki, aki tagadta volna Jézus igaz emberségét. Viszont igen sokan kétségbevittek istenségét. Ezért az Egyház az Apostoli Hitvallásban leszögezi a hitét: «Hiszek Jézus Krisztusban, ő egy Fiában».

múlhatatlan egységét is. Így például Fülöpnek azt mondja: «Már oly régóta veletek vagyok és nem ismersz engem, Fülöp? Aki engem lát, látja az Atyát is... Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok és az Atya énbennem?» (Jn 14, 9-10). Más alkalommal azt mondja a zsidóknak: «Én és az Atya egy vagyunk» (Jn 10, 30). A zsidók nagyon is jól megértik, mire céloz Jézus és ezért meg akarják kövezni és azt mondják: «Jöttért nem kövezünk meg téged, hanem káromlásért, mert ember létedre Istené teszed magadat» (Jn 10, 33). Jézus nem egy alkalommal földi élete előtti életére is utal. Így a zsidókkal folytatott vitái folyamán e nagy horderejű kijelentést teszi: «Bizony, bizony mondom nektek: mielőtt Ábrahám lett volna, én vagyok» (Jn 8, 58). Érthető, hogy ez alkalommal is meg akarták kövezni. Főpapi imájában e szavakat intézi Atyjához: «Most dicsőíts meg engem, Atyám, magadnál, azzal a dicsőséggel, amelyben részem volt nálad, mielőtt a világ lett» (Jn 17, 5). Azonkívül Jézus magának követelt bizonyos kiváltságokat, amelyek csak Istennek járnak ki: bűnökét megbocsát (Mk 2, 5-12), legfőbb bírói tekintélyt igényel (Mt 25, 31-46), megköveteli, hogy őt atyánknál és anyánknál jobban szeressük (Mt 10, 37). Szent Pál csak kifejti azt, amit Jézus burkoltan tanított. Azt mondja Krisztusról: «Ő a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elszülötte. Mert benne teremtett mindent a mennyben és a földön: a láthatókat és láthatatlanoikat... Mindent általa és érte teremtett.

Ő előbb van mindennél és minden benne áll fönn» (Kol 1, 15-17). Szt. János pedig így vallja meg Jézus istenségét: «Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő volt kezdetben Istennél. Minden ő általa lett és nélküle semmi sem lett, ami lett... És az Ige testté lett» (Jn 1, 1-3, 14).

Az Egyház tanítása

Az Egyház Krisztus személyének a misztériumát nem egyszerre, hanem csak századok múlva határozta meg szabatosabban, miután a különböző eretnekekkel folytatott küzdelmei során az egész problematika tisztázódott és miután már megfelelő fogalmi eszközöknek is birtokába jutott. Minél inkább tudatosult az Egyház hite Jézus istenségére vonatkozóan, annál élesebb ellentétbe került nemcsak a zsidó vallással, hanem az első századokban uralkodó görög filozófiával is. Ezért tagadta Árius (336) a görög neoplatonikus filozófia értelmében Krisztus igazi istenségét. Szerinte Jézus az Atya fia, de ugyanakkor Isten teremtménye, bár első teremtménye, mert általa teremti Isten a többieket. Ennek folytán az Ige nem tartozik Isten benső életéhez, hanem a teremtett lények élén foglal helyet s nem is azonos lényegű (szubsztanciájú) az Atyával, csak hasonló hozzá. Ezek szerint Jézus nem sajátos értelemben vett Isten vagy Istenfia, nincsen igazi isteni természete, sőt nincsen teljes emberi természete sem, mert az emberi lélek helyét az Ige foglalja el. Az Egyház ezzel szemben mindig védelembe vette Krisztus igazi emberségét és istenségét és az Atyától való nemzést nem teremtés módján fogta fel mint Árius, hanem igazi szellemi eredésként.

A mai korban némely katolikus teológus megint kétségbe vonja Jézus igazi istenségét. Ezek sorába tartozik Hans Küng is, akiről olvasóink már bizonyára hallottak. Küng nemcsak a pápának, hanem a zsinatoknak a tévedhetetlenségét sem fogadja el. Szerinte egyszersmindenkorra lerögzített igazság nincsen. Ezért manapság már nem tartja kötelezőnek a niceai (325) vagy a konstantinápolyi (381) zsinatok határozatait. E meghatározásokban a hitnek a hellenizációját (elgörögösítését) látja. Szerinte a Szentírás Jézust csak funkcionális értelemben nevezte istennek vagy istenfiának és az Egyház a görög filozófia behatására mindezt ontológiai értelemben vette és így határozta meg a Szentháromság és Krisztus személyének a titkát. Küng számára Krisztusnak csak emberi természete van, mint Ige sem létezett emberi természete előtt. Bizonyos szempontból Áriuson túlmenően

Gondolatok 20 év elmúltával

Berlin után Budapest volt a második nagy repedés azon a függöny-falon, amit Kelet vasból, vérből és gyűlöletből épített maga köré. E repedés egyben leleplezés is volt, amely megmutatta a függöny mögött élő népek igazi arcát, meg érzéseit a kommunizmussal szemben. Az elmúlt 20 esztendő alatt számos más repedés is keletkezett már, közvetlenül a szemünk láttára, számtalan leleplezés tárta a nyugati világ elé Kelet életformájának brutális valóságát, embertelenségét Helsinki előtt és Helsinki után.

Beszámolóik, egész könyvek jelennek meg autentikus szerzőktől, vészkiáltások hangzanak fel üldözöttektől és üldözöttekért a különböző GULAG sziget-csoportokból, elmeegógyintézetekből, de mindez csak pusztába kiáltó szó. Olyan világban élünk, amely a kommunistaellenességet a század legnagyobb ostobaságának tartja; magukat műveltek tartó emberek beszélnek így, ha szemük csak egy kicsit balra kacsul. De a liberálisok egy része is szívesen fogad minden kapitalizmust és demokráciát érintő kritikát. De bezzeg, ha a kommunizmusról van szó, ennek elnyomó és kizsákmányoló módszereiről szóló hírt egyszerűen bizonytalannak, vagy legalábbis eltúlzottnak kiáltja ki. Talán maguk sem veszik észre, de valójában így lesznek a kommunizmusnak legtevékenyebb szálláskészítői saját hazájukban.

E témával kapcsolatban jelent meg

nemrégiben egy könyv: «**A totális kísértés**» címmel, francia ember tollából. A szerző, **Jean François Revel**, magát szocialistának mondja, foglalkozását nézve pedig író és szociológus. Könyve céljának azt tűzte ki, hogy a francia viszonyokat elemezve felnyissa a nyugati emberek szemét. Közben keresi a lélektani okát annak a, minket is izgató, jelenségnek, hogy mivel magyarázható a talpnyaló alázatosság és vakság, amivel a nyugati intelligencia egy része hódol a kommunizmus előtt. Azokra gondolt itt, akik a kommunisták legembertelemből tetteit is azonnal készek mentegetni, sajnálatraméltó kivételnek, vagy közben már jóvátett tévedéseknek tüntetik fel, — és igyekeznek lehetőleg minél gyorsabban elfelejteni. Akármi is történik a világban, akármennyire is nyíltan hirdetik a fennálló társadalmi rend erőszakos megdöntését, az engesztelhetetlen harcot a demokráciák ellen, a hazai kommunista vezér egyetlen szava, kritikus megnyilatkozása Moszkva felé, vagy utalása a szocializmus felé vivő egyéni útra s törekvésre, máris elég, hogy mindent feledtessen és új reményeket keltsen a megtéríthetetlenek megtérítésére. A legátlátszóbb politikai manőver is elég, hogy feledtesse ezekkel az elmúlt 20 esztendő vért forraló realitásait: Berlint, Budapestet, Prágát, Szoltsenyicint, Medvegyevet, Szinyavszkijt, Gorghit stb. A magyar szabadságharc leverése pl. számukra csupán a béke megőrzésére irányuló akció volt.

A kommunizmus visszaéléseinek kiementésére a balos sajtó és intelligencia mindig talál megfelelő mentő okot és körülményt, vele szemben azonnal kész megbocsátani és feledni.

Miért engedik ezek magukat szellemileg megbénítani, honnét ez a szemellenzős nézés, ez az alázatos önátadás, miért az erőszakos szépítgetése brutális tényeknek, ez a naivitás egészen a megrogzottságig és ostobaságig?

Revel a dolgok magyarázatát a hitben látja. Abban a hitben, amelyet Marx is, meg Marcuse is jóváhagyott, hogy ti. a kapitalista rendszer javíthatatlan, — és éppen ezért meg kell szüntetni, ki kell irtani (mindegy, hogy milyen eszközökkel); a világban megnyilatkozó minden rosszért Amerika a felelős; a demokrácia olyan luxuscikk, amelyet az emberiség — legalábbis egy időre, — nyugodtan nélkülözhet, a jelen nagy problémáinak megoldása végett; hogy van emberarcú kommunizmus is, bár a világesemények ennek pont az ellenkezőjét bizonyítják. Az előbbi okok közé felvehető még továbbá: a gyávaság, a kommunisták és megfélemlítési módszereikkel szemben; az egyes nyugati egyetemekről ismert megalkuvás és tunyaság a kockázat vállalására; ez utóbbi arra is jó, hogy egy liberális társadalom előtt az emberi szabadság-ideálok nevéssé tegyék. Van ebben a téves hitben és terhelt gondolkodásban még egy jó adag kacérkodás is és vakmerő bizalom az «újnak» a kipróbálására; egy fanatikus düh és gyűlölet a fennálló társadalmi rend ellen és valami szomjúság új dogmák, valami új, felvilágosult despota-vezetés után, amely megváltja az emberiséget minden bajától.

Revel könyve kinyilatkoztatás azok számára, akiknek nincs megfelelő hitük és emberismeretük, hogy eligazodjanak a mai világ eseményei közepette, — annak ellenére is, hogy írása befejező részében pesszimista hírokat pendít meg. De ha 56 hősi halottai feltámadhatnának a 20. évfordulóra, a világ mai helyzetét látva nem ugyanerre az eredményre jutnának?

Isten, a történelem ura megmutatta az 56-os szabadságharcon keresztül is, hogy egy ideológia nem képes megoldani az emberiség problémáit, főleg a kommunizmus nem. 1956 világos beszéd volt Európa és az egész világ felé. De úgy látszik, a világ népei nem tanultak belőle. Isten ezért vaksággal bünteti a hitetleneket és megátkozottakat, — megengedi, hogy megvalósítsák vágyaikat és így saját maguk okozzák vesztüket.

1956 hőseinek és nekünk is, akik az ő harcukra és életáldozatukra emlékezünk e hónapban, lehet ez elégtétel, de nem ok az ujjongásra.

— aki az Igében nem Istent, hanem mégis valami földöntúli közbenső lényt látott — Jézust a többi teremtményekkel egy szintre helyezi. Ezek szerint Jézust csak annyiban lehetne Istennek vagy Istenfiának nevezni, amennyiben Isten megbízottja, helyettese, küldöttként működik. Érthető, hogy a Szent- szék kijelentette, hogy Küng felfogása a katolikus hittel megegyezhetetlen.

Küng csak azért tudja fenntartani nézetét, mert a Szentírás előbb idézett szövegeit kénye-kedve szerint értelmezi s nevezetesen Szt. János evangéliumát majdnem teljesen figyelmen kívül hagyja. Az elgörögösítés vádja is alap- talan és történelmi tévedésen alapul. Az, hogy a niceai atyák a görög filozófiából egyes fogalmakat átvettek — miután kellőképpen kiértékelték őket — még nem jelenti, hogy a görög filozófiához szabták hitüket. A görög filozófia épp Krisztus istenségének a tagadását kívánta volna meg és ily értelemben Árius következtesen gondolkodott. De a zsinati atyák, bár ők sem tudták megmagyarázni hagyományos hitüket, nem engedtek a hellenizmus

kisértésének és épp ellenében határozták meg Jézus valóságos istenségét, igazi istenfiúságát, az Igének idők előtti létezését és az Atyától való eredését. Mi ismerjük a konstantinápolyi zsinat hitvallását, mert a szentmise krédójában imádkozzuk: «Hiszek az egy Úrban: Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától született az idő kezdete előtt, Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől. Született, de nem teremtmény; az Atyával egylényegű (kon- szubsztanciális) és minden általa lett. Értünk emberekért leszállott a mennyből . . . és emberré lett». Ezt a misztériumot, bár sohasem tudjuk maradéktalanul felfogni vagy bebizonyítani, a Szentírás és az Egyház tanítása alapján elfogadjuk, és Szent Jánossal valljuk: «Ki győzi le a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia? . . . Aki hisz Isten Fiában, magában hordja Isten tanúságát. Aki nem hisz Istennek, hazugnak tartja őt, mert nem hisz Isten tanúságában, amelyet Fiáról tett . . . Ezeket azért írom nektek, akik hisztek az Isten Fiában, hogy tudjátok: örök életetek van» (1 Jn 5, 5; 5, 10; 5, 13).

Titkos egyházpolitikai előadás Varsóban

Kasimir Kakol, a varsói Állami Egyházügyi Hivatal elnöke kijelentette: a Vatikántól elvárják, hogy fékezze meg Wisinszky bíborost. Hogy erre meg van a módja, azt bebizonyította, amikor Mindszenty bíborost kihozta Magyarországról. Wisinszky bíboros semmit sem hajlandó elismerni abból, ami 1945 után történt Lengyelországban.

Kakol beszéde zárt körben, május 5-én hangzott el Varsóban. Hallgatósága a lengyel kommunista hírügynökség néhány kiválasztott munkatársa, több kommunista élenjáró újságíró és felelős pártpropagandista volt. Abban a tudatban, hogy a zártkörű társaságban nyíltan beszélhet, elemezte a helyzetet és félreérthetetlenül adta elő véleményét. Azoban csalódnia kellett a kommunista titoktartásban. A beszéd és az utána következő kérdések és válaszok néhány hét múlva elkerültek Párizsba. A Documentation Catholique augusztus eleji száma szószerint közölte azokat. Kakol kijelentette: őszintén minden alkalommal szégyenlem magamat, ha külföldi kommunisták megkérdezik, miért van az, hogy Lengyelországban olyan sokan járnak templomba? Úgyszintén szégyenlem magam, ha mások azért gratulálnak, hogy Lengyelországban virágzik a vallásos élet. Szembe kell tehát néznünk a problémával.

Lengyelországban nem ismerik a papi hivatások krízisét és a hívők járnak a templomba. De vajon ez azt jelenti, hogy a lengyel Egyház erős? Semmi szín alatt sem! A pusztán tény, hogy a lengyel egyház nem ismeri a krízist, amely a Nyugatot megrázkódtatja, inkább a lengyel egyház gyengeségéről tanúskodik. A lengyel katolikusok nem ismerik a hitüket, a dogmákat, semmit sem tudnak a világ teremtéséről, az eredeti bűnről, mert ez egyszerűen nem érdekli őket. Ennek ellenére miért zsúfoltak a templomok? Miért járnak templomba az emberek? Mert igényeiket

máshol nem tudják kielégíteni; sok szociális vágyuk nincs még kielégítve, hiányzik a szórakozási lehetőségük. Ha a kommunisták ki tudják elégíteni ezen vágyaikat is, megszűnik a templombajárás — mondotta Kakol.

Erre a bornirt marxista elképzelésre a sziléziai bányászok adták meg a legcsattanósabb választ. Májusban több mint 150 eze bányász zarándokolt Piakary-ba, a Mária búcsúra. Woytila bíboros, krakkói érsek vezette a zarándoklatot, de megjelent néhány nyugati püspök is, köztük Etchegaray marseillei érsek, a Francia Püspöki Kar elnöke. Etchegaray visszatérően hazájába, nyilatkozott lengyelországi tapasztalatairól. Elmondta, hogy a több mint 150 ezer sziléziai bányász reggel 9-órától délután egy óráig szinte mozdulatlanul állt a tűző napsütésben és amikor Woytila bíboros beszédében hangoztatta: ma nem lehet többé a munkásság nevében ateizmust hirdeni; vannak körülmények az életben, amikor határozottan és világosan ki kell jelentenünk: előbb kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek, a hatalmas munkássereg hosszasan megtapsolta főpásztorát. Pedig a párt évek óta mindent elkövet, hogy ezt a zarándoklatot csökkentse vagy lehetetlenné tegye. Két évvel ezelőtt labdarugó mérkőzést rendeztek a bányavidéken, két kiváló csapat mérte össze erejét és arra várták a bányászokat. Ezek viszont inkább Piakary-ba zarándokoltak, 20-30 km-t tettek meg gyalog a poros utakon. A múlt évben a kommunista párt központi lapját ünnepeztette a párt, ingyen szórakozással. Ez sem hatotta meg a bányászokat. Inkább Piakary-ba zarándokoltak. Kakol azonban olyan korlátolt kommunista, hogy marxi előítéleteit nem változtatja meg. Továbbra is vallja és hirdeti, hogy az ember azért vallásos, mert néhány vágyát, köztük a szórakozás utánit nem tudja még kielégíteni.

Nincs normalizálás

1971 óta beszélnek Lengyelországban az állam és egyház viszonyának normalizálásáról. Ez a kifejezés helytelen — hangoztatta Kakol —, utóvégre ki dönti el, hogy mi történik a két fél viszonyában? Talán az Egyház? Nem! Ebben a kérdésben is egyedül a rendszer dönt. A rendszer pedig tapodtat sem enged az Egyháznak. Az Egyházat nem engedi ki a templom falain kívülre. Nem vehet részt sem a szociális, sem a kulturális életben. Az emberek öntudatából ki kell irtani a vallást. Ez pedig nem könnyű feladat. Erőszakot nem alkalmazhatunk, mert akkor az Egyház ostromlott várhoz hasonlítja magát és növeli népszerűségét.

Első számú feladatunk, hogy a püspöki karban, a papság soraiban és nép körében a haladó szándékúakat külön válasszuk a többitől. A haladók számát állandóan növelni kell. A másik kitűnő alkalom, amit ki kell használni, az iskolák összevonása, a szabad szombat és a vakáció. A gyerekeket ezeken a napokon el kell vonni a családtól, ki kell vonni a család vallásos befolyása alól és a kommunizmus szellemében harcos feladatokra nevelni.

Ha nem is tudjuk egyelőre tönkretenni az egyházat Lengyelországban, legalább annyit el kell érünk, hogy az Egyház ne ártson nekünk.

Az állam és a püspöki kar viszonya

Kakol előadásából kitűnik, hogy a kommunista diktatúrában a lengyel püspöki kar folytatja a legjobb politikát a rendszerrel, amiből az Egyháznak és a népnek történelmi távlatban is beláthatatlan előnyei származnak. A püspöki kar összeforrott a néppel. Nem udvarol a rendszernek. Keményen küzd az egyház önállóságáért, de a nép jogaiért is. Az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke valósággal tombolt, amikor a püspökök magatartásáról szólt. 1971 óta — mondotta — az állami hatóságok és a püspöki kar közti kapcsolatok megsokasodtak. Az utóbbi időben írásokra és válaszokra korlátozódnak. A püspökök, élükön Wisinszky bíborossal, valósággal elárasztják a kormányzatot beadványaikkal. Mindent szóvátesznek. Bírálják a munkajogi problémákat, a szociális helyzetet, az ifjúsági szervezetet, sürgetik a templomépítési engedélyeket, követelik a mezőgazdák támogatását, beleszólnak a munkások ügyeibe stb. Udvariasan válaszolunk nekik, jelezzük, hogy beadványukat megkaptuk, de őszintén szólva ki képes ilyen buta beadványokra okos választ adni? Ezt szószerint így mondta Kakol — és hozzátette: lehetetlen Wisinszky bíboros magatartása. Semmit sem ismer el abból, ami 1945 után történt. A bíboros nem mondhatja ebben az országban: előbb kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek, ha az ország törvényei ellenkeznek Isten parancsaival. A bíborosnak is kötelessége megtartani a törvényeinket. Nem kétséges, a lengyel püspökök hazafiak a maguk módján, de ők más Lengyelországot akarnak, a kerítés túlsó oldalán állnak.

A Vatikánnal való kapcsolataink

Ami ezeket illeti, mindennek előtt ki kell jelentenünk, nem értünk eleget azzal, hogy a lengyel egyház problémáit csak a Vatikán oldhatja meg. Elvárjuk a Vatikántól, hogy nézzen körül a többi országban és hasonlítsa össze az egyház helyzetét a különböző országokban és értékelje tárgyilagosan a lengyelországi Egyház sorsát. **A Vatikánnak megvan a lehetősége arra, hogy nyomást gyakoroljon Wisinszky bíborosra. Ezt megmutatta, amikor Casaroli tárgyalásai után Budapestről kihozta Mindszenty bíborost.**

Mindent összefoglalva Kakol hozzátette: a tárgyalások során mosolyognom kell, hogy jóakaratot színleljek, de senki se gondolja, hogy mint kommunista nem folytatom a harcot a vallás és az Egyház ellen. Szüntelenül arra töreksem, hogy a vallást és az Egyházat tönkretegyem mind ideológiailag, mind filozófiailag.

A Cserkész Szövetség sajtótájékoztatója

Indiánok fenyőrengetegében — Attila nyomában

Millard Fillmore, az Egyesült Államok sorrendben 13-ik elnöke nem bizonyult valami világrengető államférfiúnak, bár a Niagara környékén megbecsülést szerzett szűkebb pátriájában. A Fehér Házban vendégül fogadott Kossuth Lajos küldetését sem ismerte fel, a Fillmore név mégis bele fog kerülni a külföldi magyarság történetébe. Évtizedek múltán is kellemesen fognak ugyanis visszaemlékezni a Fillmore melletti fennsíkon létesült Sik Sándor cserkészparkra mindazok, akiknek megadatott, hogy ott akár mint fiatalok, akár mint idősebbek megfordulhattak.

«Fill more» — adagolj, tölts minél többet fogékony fiú- és leány kobakokba olyan magyar élményekből, melyek egy egész életre szólnak. Ez a cserkészvezetőség mottója, mert évről-évre olyan feledhetetlen programot varázsol elő rátermett törzskarával, mely lüktető elixir marad minden résztvevőben. **Akadályverseny** — fejlődő ember palánták fantáziájában e bűvös szó — volt legutóbb is a keleti államokból és Kanadából Fillmoreba siető 400 cserkészfiú és leány táborba igyekezetének célja. De hadd lássuk, sablonos versenyről van-e itt szó? Korántsem.

Tavaly az «örök palóc», Mikszáth Kálmán **Beszélő köntös** c., a török megszállás korában játszódó regényét kellett az akadályversenyen résztvevőknek előzőleg elolvasniok, hogy sikeresen versenyezzenek.

Az idén már úgy érkezett a Fillmore falu feletti táborba 400 fiatal, hogy Gárdonyi Géza **Láthatatlan ember** c., a hun világot felelevenítő regényét elolvasták, többszáz oldalának mondanivalóját magukba szívták. Egyúttal méltó, 75-ik évfordulója volt ez annak, hogy az «egri-remete» regénye megjelent.

A cserkészvezérkar ügyesen kiagyalt terve szerint, az akadályverseny sikeres átélésének előfeltétele minden esztendőben az, hogy a kiválasztott történelmi tárgyú magyar regény részleteivel megismerkedjenek a versenyzők. Gárdonyi alapos kutatás után alkotott **Láthatatlan embere** méltán megállná a helyét a modern lélektani irodalmi alkotások között — angolul is!

A magyarul-olvasás megszerettetése érdekében az akadályversenyen való részvételnek ez az előfeltétele rendkívül célravezető megoldás. Ilymódon ugyanis játszva ismerkedik meg fiatalágunk a külföldi iskolákban egyáltalá-

ban meg se említett magyar irodalomtörténet néhány kimagasló gyöngyével. Különösen mivel magakészítette ruházat és fegyverzetben vesznek részt a serdülők, felkészültségüknek megfelelő szinten. Mintegy 50 órs mérte össze erejét a **Láthatatlan ember** akadályversenyen, melynek élmény-sorozata busásan kárpótolta őket a hosszú előkészület és a 3 napos versenyre utazás nem lelicsinylendő fáradozásáért.

A verseny kezdetén maga «Attila» szólt a hunkori jelmezekben felsorakozott 400 főnyi cserkész-sereghez. Ugyanúgy kimagasló «méltóságot» töltött be a természetfölötti erőket felidéző sámán. A verseny során a sámánt el is lopták, hogy egy «elrabolt» hun leányért kicserélhessék. Már ebből is kitűnik, hogy volt izgalmas jelenet bőven a Sik Sándor cserkészpark fenyőrengetegében!

Az ősi szellemet a rügyező képzeletek törzsi címerek formájában helyezték el az akadályverseny célpontjaiban; ezeket azután Attila temetésén máglyán elhamvasztották... Fiatalokról és cserkésekről lévén szó, természetesen móka, huncutkodás szaporán követték egymást. De az eredmény komoly és tartós: az akadályverseny jó multság, de egyben kultúrmunka volt.

Báchkai Béla

A küzdelem egyik lényeges követelménye, hogy a lengyel nép tudatára ébredjen már annak, hogy az államot és az Egyházat szétválasztottuk egymástól. A kettő közt áthidalhatatlan úrt támasztottunk. Leszámoltunk a régi mondással, mely szerint a lengyel egyet jelentett a katolikusokkal. Ez fáj az egyháznak. Fel is panasolja, hogy az országban megjelenő sajtónak csak mintegy 5 százaléka katolikus, holott a nép 95 százalékban vallja a katolikus hitet.

Kakol előadása végén megfedte válogatott hallgatóit, hogy nem eléggé egységesek az Egyház elleni küzdelemben. Pedig ha rendet teremtenének családjukban és a párt szellemében élnék családi életüket, sokkal eredményesebb lenne küzdelmük. Elismerte, hogy az ateista mozgalom Lengyelországban gyenge. Hivatalos folyóiratuk az Argumenti, amiből sok példányt vásárolnak, de senki sem olvassa. — Változtatni kell az Egyház elleni harcon — mondotta. Az agitátorok ne mondják meg mindjárt az elején, hogy ellenségei a Jóistennek. Ne ideológiai harcot folytassanak, mert ezzel nem érnek el eredményt. Az intézményt kell támadni és tönkretenni. Ez több eredménnyel jár. El kell ismerni az intézmény pozitív értékeit, de ki kell domborítani a hibákat és ezekkel az intézményt lejártni.

Az előadás után következtek a kérdések. És e válogatott kommunista hall-

gatóság soraiból az első kérdés az iránt érdeklődött, hogy mi van azokon a keleti lengyel területeken, amelyeket a Szovjetunió a második világháború után elcsatolt, lehetséges-e ezeken a területeken olyan formájú normalizálás, mint a Németországtól Lengyelországhoz csatolt Odera-Neisse vidéken? Vagyis lehet-e arra számítani, hogy a Vatikán az ottmaradt lengyel katolikusok részére püspököket nevez ki, mint az Odera-Neisse területen tette?

Kakol: ez lehetetlen, mert ott más a politikai helyzet. A normalizálás ott a nacionalizmus felébredését eredményezi.

Van-e numerus clausus a lengyel szemináriumokban — hangzott a további kérdés?

Kakol: Nincs. Mindössze a varsói Katolikus Akadémia és a lublini Katolikus Egyetem hallgatóinak létszámát korlátozza a rendszer. A szeminaristák létszámát nem tudják korlátozni, mondotta az előadó, mert erről csak utólag, a felvételek után értesülnek és akkor már nincs mód rá, hogy eltérítsék őket hivatásuktól. A kispapok közt vannak olyanok is, akik a kommunista ifjúsági mozgalomból kerültek ki. Ezek úgy bannak el a rendszerrel — mondta — hogy előbb beiratkoznak az egyetemre, elvégeznek egy-egy fakultást, diplomát szereznek és utána jelentkeznek a szemináriumba. Azt is meg kell mondanom —

folytatta az előadó, hogy a szemináriumok általános szellemi színvonala fölötté áll az állami egyetemek illetve főiskolák színvonalának.

A varsói Állami Egyházügyi Hivatal elnökének előadása nyomtatékosan aláhúzza a lengyel püspöki kar egyházpolitikájának sikerét. A többször megismételt állami próbálkozást, sokféle fenyegetést határozottan visszautasítván, a lengyel főpásztorok ragaszkodtak az egyház önállóságához, a néppel való szoros kapcsolatok ápolásához. Soha, egyetlen szóval sem vállalták a rendszerrel való együttműködést, de tiltakoztak és tiltakoznak minden jogtiprás ellen és követelik jogaik tiszteletben tartását. Kakol nyilatkozata világosan bizonyítja, milyen végzetesen téved az az Amerikában élő magyar pap, egyetemi tanár, aki a múlt hónapja számunkban említett levelet intézte az amerikai magyar egyházi vezetőkhez és papokhoz, amelyben Wisinszky bíborost szembeállítja Mindszentyvel. Ha valaha két vezető bíboros-primás egyet akart és egy magatartással és ugyanazon módszerekkel küzdött az Egyház és a katolikus nép jogaiért ugyanazon ellenség ellen, akkor ez a két főpap Mindszenty és Wisinszky bíboros. Más módszerek és diplomáciai ügyeskedésekkel ellentétben, a történelem az eddigi események szerint nekik ad igazat.

Fábián Károly

Mi az igazság Kastl körül?

A Magyar Gimnáziumot éppen készítették elő az új iskolaévre, igazgató és tanárok még vakáción voltak, amikor az ezer éves vár körül hirtelen mesterseges sajtóvihar támadt.

A magyar gimnázium elleni sajtótámadásnak a 18 év alatt többször tanúi lehettünk. A hatvanas évek elején az **otthoni kommunista sajtóban jelentek meg rágalmak az iskola ellen «Kastl, a pedagógiai pokol» címmel;** majd a német keleti szerződések megkötése után az otthoni sajtó nyílt kérdést intézett a németek felé, hogy miért támogat a német állam olyan intézményt, ahol nyilas és fasiszta magyar szülők gyermekeit, fasiszta tanárok «nevelik a magyar nép gyűlöletére». Ezek eredete és célja nyilvánvaló volt.

A mostani sajtókampány Németországban, az iskola közvetlen szomszédságából indult el, a Neumarkter Zeitung aug. 7-i számában, amit továbbított a DPA/Deutsche Presse-Agentur, átvett a Reuter Iroda, a német rádió és televízió, nyomában idegen rádiók és televíziók: Bécs és Svájc is, betetőzött az augusztus 21-i Regensburg-i sajtókonferencia, amit az SPD Neumarkt-i kerületvezetője, Madeisky rendezett, Dr. Jürgen Bödrich és Xaver Wolf SPD képviselők részvételével. A konferenciát a megtámadott fél meghallgatása és bevonása nélkül akarták megtartani. Megjelent a sajtó és a tanúk: Dr. Osskó, Velburg-i állatorvos most érettségizett fiával, bukkott és az iskolából eltávolított diákok, volt diákok, egy szülő és egy tanár, akit állítólag izraelita vallása miatt távolítottak el állásából.

A vádak: a 350 diákot, köztük 120 diáklányt rendszeresen verik semmisségért («fegyenc rezsim»). Az Amberg-i államügyészségen súlyos testi sértés miatt 20 esetben történt tanárok ellen följelentés, az iskola orvosa, Dr. Assmann 100 testi sértést állapított meg, ifj. Osskó Irnák Kastlban összesen 500 pofont kapott, az igazgató meg egyszer öt percig agyba-főbe verte, mert egy lánynak megfogta a kezét ... Egy 13 éves diák naplót vezetett a verésekről: 13 botütés, ha valaki óra alatt a mosdóhoz megy, 12, ha óra alatt fecseg, krétával való dobálásért 12 stb.

Általában: Az iskolában botrányos állapotok uralkodnak, nevelési módszerei mint a középkorban; szelleme nacionalista és zsidógyűlölő.

Dr. Osskó ehhez még hozzáfűzte, hogy 1976 május 25-én írásban fordult a bajor kultuszminisztériumhoz azzal, hogy az iskola tanárai közül tizenegyenek nincs megfelelő képesítése a tanításhoz.

A vádakkal szemben az igazság

A tényállás: A Kastl-i Magyar Gimnáziumban, a Magyar Iskolabizottság rendeletére mindig tilos volt a testi fe-

Az újságíróknak arra a kérdésére, hogy miért fordult éppen a SPD-hez, Dr. Osskó azt válaszolta: «Azért, mert az illetékes hatóságok nem reagáltak rá, sem a CSU.» Volt ennek a sajtókonferenciának váratlan meglepetése is: bár a megtámadott félt nem hívták meg, **tanárok, szülők, volt diákok (Alumni), Dr. J. Maurer, a Magyar Iskolabizottság Kuratoriumának német elnöke vezetésével a megtámadott iskola segítségére siettek. Dr. Szabó Ödön, az Alumni elnöke repülőgépen jött Svájcból, Dr. Szabados András orvos, Mikecz Tamás közgazdász, az Agárdi házaspár, mindmind volt diákok, felháborodva utasították vissza a vádakot és ellenkérdéseikkel összezavarták a vádlókat. Sajnos, azonkívül, hogy megingatták a konferencia magabiztosságát, sem a sajtó, sem a hírügynökségek, nem vettek tudomást róluk.**

A konferencia vádjait aug. 23-án nemcsak a helyi lapok vették át, hanem a nagyvárosi lapok is; így a Münchener Merkur, a Süddeutsche Zeitung, a Frankfurter Rundschau, a Stuttgarter Zeitung. Még a jobb külföldi lapok is, mint a bécsi Die Presse, a gráci Südstagespost is csak a vádakot vette át.

Dr. Bödrich és Xaver Wolf SPD képviselők a vádakot a bajor Landtag elé is terjesztették, annak SPD frakciója pedig az ügyet 11 pontban a kultuszminiszterhez terjesztette föl kivizsgálásra.

Hogy a Landtagot helyesen informálja, Dr. Maurer Dr. Szabadossal aug. 27-én megjelent ott és tárgyalt annak tagjaival, továbbá szept. 1-én ők ketten és Mandl Ferenc, az érettségi bizottság tagja, megjelentek a kultuszminisztériumban, hogy ott is tájékoztassanak a vádak hátteréről.

Ez a masszív és széleskörű sajtótámadás pont az iskola megkezdése előtt, nagy nyugtalanságot keltett a szülők és az iskola barátai között. Ezért Dr. Aigner bonni CSU képviselő, T. Donhauser a bajor Landtag tagja, Mayer német igazgató, az iskola érettségi bizottságának sok éven át az elnöke és Mosner Kastl polgármestere önként jöttek az iskola igazgató, Dr. Radics segítségére. Kastlban augusztus 30-án sajtókonferenciát hívtak össze a vádak megcáfolására. Az Ambergi és Neumarkti lapok most részben tompították, részben kiigazították előbbi közleményeiket. Kár azonban, hogy a hírügynökségekhez és a nagy lapokhoz ebből semmi sem került.

nyíték. A 18 év alatt, amióta az iskola áll, előfordult, hogy elcsattant egy-egy, főleg atyai pofon, de a szülők egyenes

kérésére a legtöbbször, **de a pofozás soha nem volt «napirenden».** — A 18 év alatt háromszor fordult elő, hogy az Iskolabizottságnak szankciókat kellett alkalmaznia testi fenyítés miatt tanárokkal szemben: felfüggesztést, pénzbüntetést és egy esetben elbocsátást. — Német államügyészség vagy bíróság tanárt testi fenyítésért még nálunk nem marasztalt vagy ítelt el. — Ifj. Osskó Irnákot az igazgató, Dr. Radics sem 5 percig, sem 5 másodpercig nem ütötte agyba-főbe, csak két pofont kapott tőle, mert a konyhából egy üveg pálinkát csent el. — Az állítólagos zsidóüldözés az iskolában abból állt, hogy az Iskolabizottság Goldenthal Róbert izraelita vallású tanárt egy évi próbaidő után, tisztán iskolai okokból, tovább nem alkalmazta.

Súlyosan kell erre feltennünk a kérdést mindenkinek: miért volt akkor és mire volt jó ez a hajsza az iskola ellen? Miért kellett magyar embernek meghurcolnia a német hatóságok, a német SPD és végül a nyugati közvélemény előtt az egyetlen szabad magyar középiskolát?

Dr. Osskó azon a hirhedt Regensburg-i sajtókonferencián mondotta: **«Mintegy 40 Pfund nehéz az én mappám,, amelyben fekete fehéren (schwarz auf weiss) le van rögzítve mind az az embertelenség, ami ebben az iskolában megtörtént.»**

Nem akarunk semmit szépíteni vagy elkenni az iskola körül. Mi mindig tudtuk és be is vallottuk, hogy Kastl-ban volt és van hiba. Nem is lehet az másképp természeténél és összetételénél fogva, mert a tanulói, tanárai, a szülők és minden berendezése magán viseli még a menekült sorssal velejáró hiányokat és fogyatékoságokat. **Ennek az iskolának minimális pedagógiai- és egyéb személyzettel, minimális anyagi eszközökkel maximális feladatokat kellett megoldania.** Mögötte nem állt egy gazdag állam tanügyi és pénzügyi apparátusa, nem voltak gazdag szülők vagy mecénások, csak magyar gyerekek, sokszor a legmostohább sorsban, akikből rendes magyar embert és európaiat kellett nevelni.

Ha csak azt az egy tényt vesszük, hogy ez az iskola 18 éves fennállása folyamán több, mint 600 magyar fiatalnak adott érettségit — köztük Dr. Osskó Irnák fiának is, éppen az idén — és segítette Nyugat valamennyi egyeteme felé, ahol orvos, mérnök, tanár lett belőle; vagy hogy több mint kétezer magyar gyermeknél mentette a magyar anyanyelvet, akkor is felbecsülhetetlen emberi és nemzeti szempontból, amit végzett. — Így túlzás nélkül állíthatjuk, hogy emigrációnk, sőt az egész magyarság egyik nagyon fontos intézménye, amiért irigyelnek is mások.

Mindszenty József

EMLÉKIRATAIM

A BÍBOROS SZÓZATA A MAGYAR NÉPHEZ

1956 november 3-án

Ennek a történelmi jelentőségű beszédnek a közlését annak idején azért mellőztük, hogy most a szabadságharc 20. évfordulóján idézzük emlékezetbe.

Igen gyakori mostanában annak a hangsúlyozása, hogy a nyilatkozó a múlttal szakítva őszintén beszél. Én ezt így nem mondhatom: nem kell szakítanom a múltammal, Isten irgalmából ugyanaz vagyok, mint aki voltam bebörtönzéseim előtt. Ugyanazzal a testi és szellemi épséggel állok meggyőződéseim mellett, mint nyolc éve, bár a fogság megviselt.

Azt sem mondhatom, hogy most már őszintén beszélek, mert én mindig őszintén beszéltem; vagyis kertelés nélkül azt, amit igaznak és helyesnek tartok. Ezt csak folytatom itt, mikor közvetlenül személyesen, tehát nem magnetofon hangfelvétel útján szólok az egész világhoz és a magyar nemzethez.

Rendkívül súlyos helyzetünkről külföldi és belföldi viszonylatban kell szólnunk. Oly távlatból kívánok megállapításokat tenni, ahonnan áttekintés nyílik, de sorsunkhoz viszont oly közel hajolva, hogy mondanivalómnak meglegyen a gyakorlati érvénye mindnyájunk számára.

A külföld felé előszóval ma első ízben köszönhetem meg azt, amit nekünk nyújt. Mindenekelőtt a Szentatyának, XII. Pius pápa Őszentségének fejezem ki személyes hálámat, hogy a magyar katolikus Egyház fejről oly sokszor megemlékezett. Mellette mély hálámat küldöm azoknak az államfőknek, a katolikus Egyház vezetőinek, a különböző kormányoknak, parlamenteknek, közéleti és magántényezőknek, akik a börtönömben töltött idő alatt hazám és sorsom iránt részvétel és segítő szándékkal viseltettek. Isten jutalmazza meg őket ezért. Ugyanígy hálát érzek a világsajtó képviselői és a rádiók világhálózata iránt, amelynek elektromos hullámai a humanum egyetlen légi nagyhatalmát alkotják. Örülök, hogy ezt most végre szabadon megmondhatom.

Másrészt arról óhajtok beszélni, hogy az egész kultúrvilág, a külföld, úgyszólván osztatlanul mellénk áll és segít. Számunkra ez ugyanis sokkal nagyobb erő, mint amennyi magunknak van: mi kis nemzet vagyunk. Kis ország a földgömbön. Ám valamiben mégis elsők vagyunk: egy nemzet sincs, amely ezeréves történelme során nálunk többet szenvedett volna. Első királyunk Szent István uralkodása után nagy nemzet

fejlődöttünk. A nándorfehérvári győzelem után, amelynek 500-ik évfordulóját üljük, nemzeti létszámunk egyezett az akkori Angliáéval. Ám folyton szabadságharcokat kellett vívnunk. Legtöbbször a nyugati országok védelmében. Ez megakasztotta a nemzetet s mindig újra saját erőnkől kellett felemelkedést keresnünk.

Most van az első eset a történelem folyamán, hogy Magyarország a többi kultúrnép valóban hathatós rokonszenvét érdemli. Mi meg vagyunk illetődve, egy kis nemzet minden tagja szívből örül, hogy szabadságszeretetéért a többi nép felkarolja ügyét. A gondviselést látjuk benne, amely a külföld szolidaritása által valósul meg, úgy ahogy himnuszunk zengi: «Isten áldd meg a magyart, ... Nyújts feléje védő kart, ...»

Himnuszunk így folytatódik: «ha küzd ellenséggel». De mi rendkívül súlyos helyzetünkben is azt reméljük, hogy nincs ellenségünk, azért mi sem vagyunk ellenségei senkinek sem. Minden néppel és országgal barátságban akarunk élni. Egy olyan nemzetnél, mint a magyar, amelynek történelmi törzse mélyen gyökerezik a múltba, különböző korszakok ismerhetők fel abban az érzésben, amivel helyet foglal a többi nép között. Fordulatairól, árnyalatairól le lehet olvasni a fejlődés jegyeit. Korunknak azonban ebből a szempontból általános jellemzője, hogy minden népnél egy irány felé halad a fejlődés. A régi nacionalizmusokat mindenütt át kell értékelni. A nemzeti érzés ne legyen többé harcok forrása az országok közt, hanem az igazság fundamentumán a békés együttélés záloga. A nemzeti érzés virágozzék az egész világon a népek közös kincseit képező kultúrértékek területén. Így az egyik ország haladása a másikat is előre viszi.

Természetszerű okoknál fogva: fizikai életfeltételeik szerint is mindjobban egymásra utaltak a népek. Mi magyarok, az európai népek családja, bensőséges békéjének zászlóvivőiként akarunk élni és cselekedni. Nem mesterségesen hirdett, de valódi barátsággal mindegyikkel, sőt még további tájakra is emelve szemünket, mi, a kis nemzet barátságban, zavartalan, békés, kölcsönös megbecsülésben kívánunk lenni a nagy Amerikai Egyesült Államokkal és a ha-

talmas orosz birodalommal egyaránt. Jósomszédi viszonyban Prágával, Bukaresttel, Varsóval és Belgráddal. Ausztriát pedig ebben a tekintetben úgy említem, hogy mostani vajúdasunk kapcsán tanúsított testvéri magatartását máris minden magyar a szívébe zárta.

Egész helyzetünket most az dönti el, hogy a 200 milliós orosz birodalomnak mi a szándéka a határainkon belül lévő katonai erejével. Rádiójelentések adták hírül, hogy ez a fegyveres erő növekszik. Mi semlegesek vagyunk. Mi az orosz birodalomnak nem adunk okot a vérontásra. De nem merül fel az orosz birodalom vezetőiben a gondolat, hogy sokkal jobban fogjuk becsülni az orosz népet, ha nem igaz le bennünket? Csak ellenséges népre szokott rátörni a megtámadott másik ország. Mi most nem támadtuk meg Oroszországot! Őszintén reméljük, hogy az orosz fegyveres erők mielőbbi kivonulása országunkból megtörténik.

Belső helyzetünket azonban az is válságossá teszi, hogy az előbb mondottak miatt a munka, a termelés országosan megállt. Közvetlen éhínségbe kerülünk. Szabadságharcát egy csontig lesoványított nemzet vívta. Ezért a munkát, a termelést, a helyreállítási feladatok elvégzését mindenütt azonnal fel kell venni. Saját összességünk, nemzetünk érdekében, a nemzet életének folytatásához szükséges — haladéktalanul.

Amikor ezt megtesszük, nem téveszszük szem elől a következőket: tudja meg mindenki az országban, hogy a lefolyt harc nem forradalom volt, hanem szabadságharc. 1945-től egy vesztett, számunkra céltalan háború után, erőszakkal épült ki az itteni rendszer, amelynek örökösei most a megtagadás, megvetés, undor és elítélés izzó bélyegeit ütik annak minden porcikájára. A rendszert az egész magyar nép söpörte el. Az örökösök ne kívánjanak erről még egy bizonyosságot. A világon páratlan szabadságharc volt ez, a tiatal nemzedékek népünk élén.

A szabadságharc azért folyt, mert a nemzet szabadon akart dönteni arról, hogy miképpen éljen. Szabadon akart határozni sorsa, államának igazgatása, munkájának értékesítése felől. Ennek a ténynek valóságát maga a nép semmilyen mellékcélra, illetéktelen előny érdekében nem engedi elcsavarni, kiaknázni. Új, visszaélésmentes választás szükséges, amelynél minden párt indulhat. A választás történjék nemzetközi ellenőrzés mellett. Én pártokon kívül és állásom szerint felül vagyok és maradok. Figyelmeztetek ebből a tisztelem minden magyart, hogy a gyönyörű egység októberi napjai után ne adjanak helyt pártviszályoknak és széthúzásoknak. Mert az országnak sok mindenre van most szüksége, de minél kevesebb pártra és pártvezérre. Maga a politiká-

lás is ma másodrendű ügy: a nemzet léte és a mindennapi kenyér a mi gondunk.

A bukott rendszer örökösének eddigi visszatekintő leleplezése feltárták, hogy a törvényes felelősségre vonásoknak minden vonalon és pedig független és pártatlan bíróság útján kell bekövetkezniök. Magánbosszúkat el kell kerülni, ki kell küszöbölni. A bukott rendszer részesei és örökösei külön felelősséget viselnek saját tevékenységükért, mulasztásért, késedelemért, vagy helytelen intézkedésért. Leleplező vallomásokhoz nem fűzhetünk egyetlen megállapítást sem, mert az országos munkafelvételt és a termelés folytatását hátráltatná. Ha a kibontakozás az elhangzott ígérek szerint tisztességesen halad előre, ez nem is lehet feladatunk.

Hangsúlyoznom kell azonban a tenni-valók tárgyi foglalatait: jogállamban élünk, osztály nélküli társadalom, demokratikus vívmányokat fejlesztő, szociális érdekektől helyesen és igazságon korlátolt magántulajdon alapján álló, kizárólag kultúrnationalista elemű nemzet és ország akarunk lenni. Ez akar lenni az egész magyar nemzet. Mint a katolikus egyház ieje viszont kijelentem, hogy — amint azt a püspöki kar 1945-ben közös körlevelében kijelentette — nem helyezkedünk szembe a történelmi haladás igazolt irányával, sőt az egészséges fejlődést mindenben előmozdítjuk. Azt a magyar nép természetesnek találja, hogy nagymúltú és nagyértékű intézményeinkről gondoskodni kell. Ugyanebben a minőségemben továbbá röviden megemlítem, az ország 6 és félmillió katolikus híveinek tájékoztatására, hogy a bukott rendszer erőszakának és csalárdságának minden nyomát egyházi vonalon felszámoljuk. Ez nálunk ősi hit- és erkölcsstanunkból az Egyházzal egyidős jogszabályokból önként adódik.

A nemzethez intézett mostani szózatomban más részletekre tudatosan nem terjed ki, mert amit mondtam, világos és elég.

De végezetül egy kérdés felvetése mégsem hagyható el: Mit gondolnak a bukott rendszer örökösei? Ha az általuk megbélyegzett elődeik valláserkölcsei alapon álltak volna, elkövették volna-e mindazt, aminek következményei elől menekülni kényszerülnek? A keresztény hitoktatás szabadságának azonnali rendezését, a katolikus Egyház intézményeinek és társulatainak, köztük sajtójának visszaadását joggal elvárjuk.

Ettől a pillanattól kezdve figyeljük, hogy ígérek és cselekedetek fődik-e egymást, és ami ma keresztülvihető, azt senki se halassza holnapra. Mi, akik figyelünk és előmozdítani kívánjuk az egész nép javát, bizunk a Gondviselésben, — s nem hiába.

SVÁJCI MAGYAR RENDEZVÉNYEK

Szabadságharcunk 20.-ik jubileumi évével kapcsolatban

Basel: Október 22-én a Stadtkaszinóban műsoros ünnepély, Dr. Andreas Gerwig Nationalrat ünnepi szónokkal.

Bern: Október 30-án este 20 órai kezdettel a «Kasino-Burgerratsaal»-ban műsoros megemlékezés. Ünnepi szónok: Dr. Révész László egy. tanár.

Genf: Október 24-én 16 órai kezdettel a «St. Pierre Cathedrale»-ban Mozart Rekviem-je és Kodály Psalmus Hungaricus-a kerül ének és zenekarral bemutatásra az elesettekre való megemlékezésül.

Lugano: Október 21-én este az Olaszsvájci TV-ben a forradalommal és itteni «beilleszkedéssel» kapcsolatos műsor.

Október 22-én 18 órai kezdettel «Rádióbeszélgetés» a Monte-Ceneri rádió adásában.

Október 24-én mise a «Massagnoi-templomban», utána műsoros megemlékezés és az «Ungarn in Flammen» című film vetítése.

Luzern: Október 23-án 19.30 órai kezdettel a St. Péter kápolnában gyászmise, utána fáklyásmenet és koszorú elhelyezés a Hof-Kirche melletti kekeresztnél. Ezután ünnepség a Hotel Union különtermében.

Solothurn: Október 22-én, pénteken 19 órakor a Kantonschule Aulájában lévő emléktábla megkoszorúzása és az «Ungarn in Flammen» című film vetítése, az ünnepi szónok: B. Kiss Pál.

Október 23-án, szombat este 20 órai kezdettel ünnepi mise a St. Urs Katedrálisban, Kodály «Missa Brevis»-ét énekli a Domkorus.

Zürich: Október 19-én 10 órakor Sajtókonferencia a Gotthard-Hotelban csak a sajtó képviselői és a meghívottak részére.

Október 23-án 20 órai kezdettel a «Frauenmünsterben» Requiem az elesettekre való megemlékezésül. Műsor: Mozart Requiem-je és Kodály: Psalmus Hungaricus-a kerül bemutatásra a Sängerverein Harmonia és a Tonhalle Orchester előadásában.

Október 31-én, vasárnap d.u. 15 órai kezdettel kerül sorra a Kongresszhaus nagytermében a Zürich és környékiek Főünnepélye nagyszabású műsorral. Szónokok: Dr. Kági és Dr. Révész professzorok. — A művészi műsorban a Hochwacht 100 tagú férfikórus szólístakkal és Hegyi Géza zongoraművész szerepelnek több számmal.

«Emlékfaültetés»: a kongresszhausi ünnepély után a közeli, tó melletti parkban a Szabadságharc emlékére «emlékfát» ültetnek el kis ünnepség keretében.

MÁRIACELLI ZARÁNDOKLAT

Az ausztriai magyarok szokásos őszi Mriacelli-zarándoklata nagyon jól sikerült. Szept. 11-én gyönyörű időben közel 500 zarándok jött össze Linzből, Bécsből, Felső- és Alsóörsből, Klagenfurtból, Grácból, Spittal a D.-ből, magyar lelkipásztoraik vezetésével. Külön kedves csoportot alkottak a linzi cserkészek, akik az esti gyertyáskörmenetet megnyitották.

Az ausztriai magyarokhoz ebben az évben is csatlakoztak a bácskai magyar zarándokok Jugoszláviából, összesen 165-en, plébánosaik vezetésével: Újvidékről, Szabadka vidékéről, Zenta melől és Diakovár-ból is.

Az esti gyertyáskörmenetet a fiatal Göttweig-i bencésapát vezette. Az imát és az énekeket Msgr. Valentini Géza és Nyers János irányították. A vasárnapi nagymiséét Msgr. Dr. Ádám György celebrálta. Az ünnepi beszédet Dr. Harangozó Ferenc mondotta. — Délben a 22 magyar lelkész László püspök úr vendégelte meg.

A világ minden tájáról jöttek most is egyesek és családok Mindszenty hercegprímás sírjához. Család Melbeurnból, Caracasból, Egerből és Budapestről. A mindig friss viraggal és imádkozók gyűrűjével övezett sírnál egy új jelenség: a koszorúk szalagjai tele írva; magyar, német, angol és szláv nyelveken. A sírnál tisztelgők és imádkozók ezekre jegyzik fel a nevüket, vagy öntik ki írásban is a szívüket. — Egy utolsó bejegyzés 1976 szept. 12-ről: «Köszönjük jószágos hercegprímásunk, amit hazánkért és népünkért tettél. Sírod legyen áldott». — Bp. X. Y-ék.

A máriacelli múzeumnak akadt egy szenzációs felfedezése is. A bencés házfőnök felfedezte Szelepcsényi magyar hercegprímás gyönyörű, súlyos (sok kg!) arany és ezüstbrokát Kazuláját 1659-es évszámmal. A hímzések motívumai magyarok, nagyon emlékeztetnek régi magyar díszruhák arany- és ezüstsujtásos díszítésére. — Műtörténészeknek való darab! (H. F.)

ÚJSÁÍRÓI ADATTÁR KÉSZÜL

A clevelandi Magyar Társaság összegyűjti a szabadvilágban működő hivatásos magyar újságírók, politikai és folyóirat szerkesztők, munkatársak és kiadók személyi adatait. Ezenkívül a megjelenő lapokról, folyóiratokról címtárat készít. Ezúton kéri az érdekelteket, küldjék meg életrajzi adataikat, fényképeiket, valamint kiadványaik egy-egy példányát, megjelölve megjelenési kezdeti évét, helyét, megjelenési gyakoriságát. — Az időközben megszűnt lapokról is örömmel vesznek hasonló kimutatást.

A Ferencesek 750 éves jubileuma

750 éve vitte Krisztus keblére a «Halálnővér» a Kisebb Testvérek alapítóját, Assisi Szent Ferencet.

Milyen és honnan az a láng, ami ma is 22.004 franciskánus (OFM.) — 3.500 minorita (OFMonv.) — 12.157 kapucinus-férfi (OFMCap.) — és 13.000 klarissza nővér, számtalan ferences szabályt követő rend, kongregáció férfi és női tagjainak, több százezer családos katolikus hívőnek — harmadik rendieknek — szívét hevíti, élteti, vidámítja, sok tudóst, művészt, lelkipásztort ihlet és ad a világnak — XXIII. János pápa is a harmadik rend tagja. Református testvéreink és a meg nem kereszteltek szerte a világon, Japánban, Afrikában ... is szeretik.

Mert gyermeki lelkülettel: magyarázkodás nélkül, egyszerűen, vidáman veszi komolyan a Jóhírt, az Evangéliumot és lángoló szeretettel teszi láthatóvá a szegény, az engedelmes és a tisztaszívű Jézus Krisztust. Előkelőséget, gazdagságot, gyönyört elhagyva kiüresíti, szabaddá teszi lelkét forrón szeretett Ura számára. Jegyese lesz a szent szegénység, egészen a nélkülözésig. Testvér bátyja a Nap, nénje a Hold, a Föld, «ki nekünk enni ad és mindenféle gyümölcsöt terem és színes virágokat» az anyánén, «a tűz bátyánk», a «szél öcsénk is áldja az urat, hozhat derűt, hozhat borút, minden szél jól»

Érdekes, hogy a halál «nővére», nem férfi, hanem kíméletes, gyöngéd nő, aki elől ember el nem futhat. «Áldunk téged, Urunk, a testi halálért ... boldogok, kik magukat megadják a Te szent akaratonak, a második halál nem fog fájni azoknak!»

Nem csoda, ha őt és — Urát ebben is utánozva — tizenkét társát ezek követik, tódulnak utána, mindenki látni akarja.

1182-ben született, mint gazdag posztókereskedő fia. Lovagi ábrándjai közben Spoleto utcáján dőbben rá arra, hogy ki az igazi Úr, akit szolgálni kell a belpoklosok sebeit mosogatva és csókolgatva, Egyházat és társadalmat nem kíméletlen bíráló szavakkal, hanem a szegénység, az engedelmisség, a tiszta élet példájával reformálva. Nem jogi szabályok, hanem az Evangélium szerint akar élni.

Ebben az időben nem csak Európa szerte, de hazánkban is nagy elkeseredést szült a főurak fényűzése a gazdaságilag lesüllyedt köznemesség körében. Már a tatárjárás előtt, annál inkább utána kiéleződtek a szociális ellentétek a magyar társadalomban is. E társadalmi feszültséget erősen mérsékelte az, hogy a «magyar gondolat és érzelmvilágba» is bevonult «Szent Ferenc tanai nyomán az apostoli szegénység gondolata, a szegénység mint legkívánandóbb, legtökéletesebb életforma». A

kolduló rend az igénytelen életet — nemcsak a rendtag mint egyén szegény, hanem a rendnek sincs semmije — kivetíti a társadalomba is. A szegénység tehát nálunk nem negatívum, hanem pozitív, építeni kívánó, a társadalmi ellentétek leszerelésére irányuló vállalkozás.

A ferencesek első raját **Carpini János** német provinciális küldte Magyarországra. Első házuk 1229-ben Egerben alakult. A többi gombamódra követte, mert a ferences kolostorok létrehozásához alig kellett valami, nem úgy, mint a birtokos rendeknél. A magyarországi ferencesek 1233-ban már külön szervezetet, custódiát alkotnak, az esztergomi custossal az élen, aki Rómából megbízást kap arra, hogy II. András király ellen eljárjon, ha az a beregi egyezményt megszegné. 1238-ban már annyi kolostoruk van, hogy független magyar rendtartományt (provinciát) alkotnak.

A tatárjárás nem sok kárt tett bennük, s ezért a szegénnyé lett nép között zökkenő nélkül terjedhetett tovább a rend. IV. Béla király — szent nővére, Erzsébet példájára — tagja volt Szent Ferenc harmadik rendjének, gyóntatóit, gyakran követőit is a rendből választotta. Náluk is temetkezett Esztergomban. 1282-ben már 54 kolostoruk van hazánkban.

Szent Ferenc a «Tökéletesség tüköré»-ben azt mondja, hogy fiainak Isten szolgálóinak, «Isten bohócainak» — ioculatores — kell lenniök, s az a kötelességük, hogy az embereket lelki vidámságra indítsák. A ferencesek alapítójuktól örökölt derűjükkel, szent felelőtlenységükkel, prédikációikban az egyszerű nép értelmiségéhez való alkalmazkodásukkal, a dogmatika és erkölcsstan mély elvont igazságaiknak költői formába való öntésével, a népi és nemzeti sajátosságok, különösen a nemzeti nyelv felkarolásával az összes szerzetesrendek közül kétségtelenül legközelebb fértköztek a magyar nép lelkéhez. E közvetlenség legszebb bizonyítéka, hogy a magyar nép Szent Ferenc fiait — az egész világegyházban páratlanul — a «barátok» nevével tüntette ki.

A világegyházban a ferencesek a lelkipásztorkodáson kívül és annak eredményességét garantálónak a tudományokat is művelték. Páduai Szent Antal szentírás tudós (exegeta). A kispapokat tanító lektorok (főiskolai tanárok) Bolognában, Párizsban, Oxfordban világhíres ferences teológusoknál, Szent Bonaventuránál, Duns Scotusnál tanulnak. A nagyok, az olyan lángelmék, mint a «Doktor Subtilis» Skotus vezetésével külön ferences teológiai irány fejlődött ki, amely mint skotizmus a tomizmussal (dominikánus irány) szemben a középkortól kezdve képviselte az egyházban a krisztocentrikus teológiát, az akarat

primátusát hangoztatta az ésszel szemben, s a Szeplőtelen fogantatás hitigazsággá való tételéért harcolt. Szent Ferenc maga bizta meg Szent Antalt a tudományok művelésével. Ő maga az olasz irodalom első, Naphimnuszával a világirodalomban számontartott költője. Celanói Tamás (+ 1225 körül) írta a Dies irae-t. Jacopone da Todi (+ 1306) a Stabat Mater szerzője. A prédikációs gyűjtemények szerzői között az egész világon ismert magyar ferences nevek Temesvári Pelbárt és Laskai Osvát.

Ha már újra a ferencesek magyar vonatkozásánál vagyunk, említsük meg, hogy Capisztrán Szent János barátja, Hunyadi János is a harmadik rend tagja, s később is sok főúr és nádor található a tagok között. Liszt Ferenc is Szent Ferenc harmadik rendjében tesz fogadalmat.

A török hódoltságokban a kiszípolozott, elszegényedett magyarok egyetlen papja a hozzá hasonló szegény és igénytelen «barát». Először ugyan őket is leölték a törökök, de később a nempolitizáló barátokat megtűrték, sőt egyes zárdákban (Gyöngyös, Szeged) az egész hódoltsági időben megmaradt a szerzetesi közös élet.

A későbbi szabadságharcok hősei között is sok neves ferences nevet olvassuk. A legújabb időkben Prohászkaival és Bangha Bélával egyenragú magyar ferences szónokok Buttkay Antal és Zadravecz István püspök. A mai Magyarországon a 8 katolikus iskola közül kettőt vezetnek ferencesek. Nyugaton is résztvesznek a magyarok lelkipáldozásában. A Kapisztránus Provinciának külön Custódiája van az USA-ban. A Stefanisták, az erdélyi Ferencesek híres amerikai hetilapja a Katolikus Magyarok Vasárnapja, Szent Bonaventura nyomdájuk évi irodalmi termékei közül igen közkedvelt a Históriai Kalendárium.

Imádkozzunk, hogy Szent Ferenc fiai 750 év után is hűek maradjanak a Poverello jegyeséhez, a Szent Szegénységhez, legyenek alázatosak, ne gerjedjenek soha haragra mások hibái miatt, szeressék a bűnösöket, maguknál mindenkit többre becsüljenek, senkit — legfeljebb maguk hibáit — soha meg ne vessenek, le ne nézzenek, lángolóan — életük árán is — szeressék Krisztust és embertársaikat.

Köszöntünk Szent Atya, szegény és alázatos Ferenc, ki gazdagon mentél 750 éve az égbe. Elköltözésedkor az ég lakói eléd siettek és a Szentháromság édesgetve mondja: maradj velünk örökké. Példaképünk, örömünk, reményünk, erkölcs szabályozója, e testi száműzetésből vezess minket is a mennyek országába. Amen.

Cserháti Ferenc

Ikvay László szentföldi útja

Ikvay László halála előtt másfél hónappal a Szentföldre zárandokolt el. A Zürichből induló csoporthoz április 4-én csatlakozott a repülőtéren Weinfeldeni káplántársával együtt. Lelkesen beszélt a zárandokútról itthon s ebben az emelkedett írásban számolt be rokonainak és ismerőseinek a gyönyörű élményről. Halála előtti napokban adta át az Életünk szerkesztőjének családi körlevelét kivonatossá. A hitet árasztó szép írást folytatásokban teljes egészében közöljük.

Egyszerűség kedvéért és elfoglaltságom miatt ebben a formában számolok be csodálatos szentföldi utazásomról, amely elsősorban zárandoklat volt. Mély megilletődöttséggel és áhitattal jártam végig azokat a szent helyeket, ahol az Údvözítő született, tanított, csodákat művelt, szenvedett, meghalt értünk és feltámadt. De táji és kulturális szempontból is érdekes volt a virágzó galileai mezőket látni, amelyekről Jézus példabeszédeiben szólt, a sivatagot, amely valóban félelmetesen sivár, a Holt Tengert, amely a föld legmélyebb pontja, 400 méterrel a tenger színe alatt fekszik, legnagyobb mélysége pedig 400 méter, tehát összesen 800 méter! Vize 32 % sót tartalmaz, úgyhogy az ember nem merül el benne, sőt ha úszni akar, feldobja. De erről majd részletesebben később.

A földnek ez a pontja, 3 világrész: Európa, Ázsia és Afrika metszőpontjában három monotheista világvallás és kultúra: a zsidó, keresztény és mohamedán mesgyéjén fekszik. Életemben elsőször jártam egy más világrészben: Ázsiában, elhagyva vén kontinensünket: Európát. Most igyekszem kronologikus sorrendben utamat leírni.

Április 4-én, első misém 39. évfordulóján indultunk egyik itteni kollégámmal fél 11 órakor autón a Zürich-Kloten-i repülőtérré, amely Európának egyik legforgalmasabb légikikötője. Igen alapos útlevel- és vámvizsgálatnak vetettek alá a merényletek és gépeltéritések, túszedés megelőzése céljából. Megmotoztak, kézzel és egy külön készülékkel, amely minden gyanús, fémes dolgot jelez. Koffereinket röntgenel átvilágították. Egy hatalmas 252 férőhelyes Swissair (svájci repülőárság) lökhajtásos Jumbo Jet-tel repültünk. Szerencsére az ablak mellett kaptam helyet. 13.40-kor kellett volna indulnunk, de a svájci pontosság ellenére, a nagy forgalom miatt (minden hely foglalt volt) késve indultunk ragyogó napsütésben, úgyhogy mikor átrepültük az Alpokat, nagyon jól láttuk a havas hegyóriásokat, 3 tavat: a zürichit, a zugit és a vierwaldstättit, egyes hegyeket felismertem, így a Rigit és Pilátust jellegzetes formájukról.

Utunk Firenze felett vezetett az adriai tengerpart mentén, Rimini, Brindisi felett átrepülve 11 ezer méter magas-

ságban. Kitűnően látszott a tenger és szárazföld határa, városok, utak, folyók, hegyek, erdők, szirtek, kissé térképszerűen, de mint egy makett. Majd átrepültük a peleponezoszi félszigetet Athén közelében, utána Kréta szigete következett, majd a Földközi Tenger. Még fent világos volt, de lent már sötét, amikor Tel Aviv fényeit és toronyházait az alkonyatban megpillantottuk. A rep-téren már várt a KUONI svájci utazási iroda kiküldötte és csoportunkat átvette. Engem nem talált a listán, kiderült, hogy családi és keresztnévemet felcserélték és ezért, mint Herr Ladislaus szerepeltem és így is maradtam egész úton nyilvántartva.

Autóbuszba szálltunk és több mint egy órás utazás után érkezünk Jeruzsálembe, ahol egy vadonatúj 12 emeletes modern szállodában, amelynek neve Ram volt, ami héberül nyulánkot, sudarat, magasat jelent — nyertünk elhelyezést mi, kétágyas, telefonos, rádiós, fürdőszobás szobában a 4. emeleten. Gyors vacsora után kitűnően aludtunk. Másnap telefonon keltettek. Kitűnő önkiszolgáló reggeli: kávé, vagy tea, vaj, sajt, pástétom, dzsem, hal, uborka, paradicsom stb. Fél 9-kor indultunk Jeruzsálem új negyedének megtekintésére autókarral. Csoportunk 45 személyből állt, helyi vezetőnk egy Aron nevű zsidó férfi volt igen alapos tudással, de kissé egyoldalúan az ószövetségi vonatkozásokat magyarázta németül, amelyen azonban erősen érezhető volt a jiddisch zsargon, ü helyett i-t, ö helyett é-t ejtett ki. Megkérdeztem, hová való, még a 30-as években vándorolt ki Bukovinából. Bizonyára cionista volt, kisé fanatikus. Az ő ismertetését azután összegezve svájci idegenvezetőnk fordította franciára, mert nyugatsvájciak is voltak közöttünk. Így kétszer is hallottam az ismertetést.

Láttuk a Knessettet, az izraeli parlamentet, az új héber egyetemet. A Yad Vashem múzeumot, amely a zsidók meghurcoltatását ismerteti a 30-as és 40-es években. Megrendítő, de nem elég objektív, mert pl. Innitzer bécsi bíboros érsek levelét közli, amelyben üdvözli a német megszálló csapatokat, de elhallgatja, hogy emiatt a pápa részéről megrovásban részesült és később ellentétbe került a náciizmussal. Semmi említés, vagy utalás nem történik arról, hogy pl.

a magyar püspökök mennyire elítélték pásztorleveleikben a zsidóüldözést, tiltakoztak ellene és mit tett mentésük érdekében a pápai nunciatura, egyházi intézmények. Ezt meg is mondtam Aronnak, megmutatva Lévai Jenő francia nyelvű könyvét: L'Eglise ne s'est pas tue, Az Egyház nem hallgatott, amely felsorolja mindazokat az egyházi intézményeket, amelyek üldözöttek százait mentették meg, így a könyv megemlíti a Gát utcai házat is, amelyben 26 üldözött nyert menedéket és megemlítettem, hogy egyikük itt él Izraelben, akiknél vendégként három napot fogok tölteni.

A Hadassaegyetem és kórház zsinagógájában megnéztük Chagall híres üvegablakait. Itt említem meg, hogy a zsidó szent helyek megtekintésénél, a férfiaknak sapkát, kalapot kell fejükre tenniük, mer csak így szabad oda belépni, a bejáratnál vannak ilyen papírból készült fejfedők azok számára, akiknek nincs sapkájuk, vagy kalapjuk, a mosék és mohamedán szent helyekre pedig csak cipőtlenül lehet belépni.

Majd megnéztük az Izrael Múzeumot, ahol megtekinthetők azok az ószövetségi szentírástekercesek, amelyeket agyagkorsókban 1948-ban egy beduin pásztor véletlenül felfedezett és amely bizonyítja a szentírás hitelességét. Ezek a Holt Tenger közelében fekvő Qumramban talált iratok igen fontos jelentőségűek a szentírástudomány számára. Délelőtt elmentünk még az Olajfák Hegyére, ahol még ezeréves fákat is látni. Itt áll azon a helyen, ahol Jézus vért izzadott a Getsemani kertben, a Getsemani templom. Megnéztük még azt a makettet vagy modellt, amely a rekonstruált jeruzsálemi templomot érzékelteti, amelyet Krisztus után 70-ben a rómaiak, Titus vezetésével elpusztítottak, mint ahogy azt Jézus előre megjövendölte. Ez a makett azért volt érdekes, hogy másnapi városnézésünk alkalmával a megmaradt részekből, pl. a sirató fal, el tudjuk képzelni, hol állt és milyen lehetett a jeruzsálemi templom, ahol Jézust bemutatták születése után, ahol 12 éves korában tanított és később is sokszor megfordult, amikor pl. kiüzte a kufárokat.

Ebéd után Betlehembe kirándultunk, elhaladva Rachel sírja mellett. Egy vendéglő terraszáról láttuk a mezőket, ahol az angyal a pásztoroknak jelentette Krisztus születését. A betlehemi születés-temploma hatalmas, a keresztetek által épített háromhajós templom, amelynek helyén állt a Konstantin császár által épített régi templom. Csak egy egészen alacsony kapun lehet bemenni, úgyhöz mindenkinek meg kell hajolnia és alázkodnia ezen a helyen, ahol az Ige testté lett. Különösen szépek a 6. századbéli mozaikok. A templom alatt látható az a hely, ahol Jézus született, amelyet egy csillag jelez, megatva csókoltuk meg ezt a helyet.

(Folytatjuk)

A bécsi Himmelfortgasse magyar emlékei

Az osztrák metropolisnak kétségtelesen legérdekesebb része első kerülete s benne a belváros, a maga sajátos történelmi levegőjével, szűk utcahálózatával, műtörténeti gazdagságával és lakóinak hagyományörző szellemével. A római légiók Vindobonájának várrajzi szerkezetét még a mai utcák vonalában is fölfedezhetjük s a későbbi Bécs, mint városmag köré települő európai világváros és kultúrközpont, mintája a szervesen végbemenő városfejlődésnek. Az óváros egy-egy utcája vagy tere 800-900 éves és egy történelmi séta az ódon falak között eseményekben gazdag múltba vezet el bennünket.

A Himmelfortgasse is olyan, mint egy történelmi képeskönyv,

csak forgatni kell lapjait. Benne 16 mutatós külsejű ház, köztük 6 díszes épület emelkedik. A házfrontok vonalát nem vonalzóval húzták meg a középkor és barokkstilus építészeti; az enyhén hajló útvonal épületeinek legtöbbször még a 16-18. századból való, egyikét-másikat római alapokra építették vagy utóbb barokk szellemben alakították újjá. Közöttük haladva, jól eszmélődhethetünk azon, milyen is lehetett az élet a régi Bécsben, hiszen az utca képe majdnem teljes egészében megőrizte ódon jellemét.

Az utca elnevezésének magyar történelmi vonatkozása az, hogy III. Béla királyunk leánya, Konstancia, cseh királyi férje — I. Przemysl Ottokár halála után odahagyta az egyenetlenkedő országot, Bécsbe jött és 1230-ban női kolostort alapított a szemlélődő életmódot választók számára. Az unokaöccse, IV. Béla és az osztrák Harcias Frigyes közti véres csatározások idején azonban visszatért hazánkba és bár figyelemmel kísérte a zárda fejlődését, azonban oda nem tért vissza többé. E villongások idejére esik az a legendás esemény, amelyről az utca új elnevezését kapta. Eszerint az Isten Anyja, Mária 7 éven át látta el az egyik, világba visszakivánczó, de bűnbánóan visszatért portásnővér szolgálatát. Ezért nyerte a kolostor a «Himmelfortgasse» megjelölést. A legenda központjában álló Mária-szobor, a «Hausmutter» a zárda feloszlatásakor a szt. István-dómba került és ott ma az Eligius-kápolnában látható.

Az alapítás után szűkös anyagi viszonyok közé jutott kolostor létfenntartását biztosította az akkori bécsi plébánosnak, Gerhardnak (1252-1271) jelentős adománya; a tatár-betöréskor Erdélyből menekült osztrák földre, itt újjáépítette a szt. István-templomot, plébániát szervezett, mosoni prépost lett s a győri egyházmegye nyugatmagyarországi részének főesperese.

A kolostort, 80 évvel Konstancia királyné után, második alapítójaként Ág-

Mintha az idő is megállt volna az ősi házak és háztömbök fölött és egyik-másika olyan, mintha valami nagyszerű, történelmi film kulisszája lenne, pedig pár lépésre s néhány fallal odébb a modern élet zaja és kényelme árulja el a visszahívhatatlan idő lármás rohanását. Különös légkör üli meg őket és a szűk, sötét kapualjak és lépcsőházak, tenyérnyi udvarok, a szabálytalan folyosók és az öles falakból kiáradó hideg — a császárváros olyan családjainak vagy személyiségeinek titkait őrzik, amelyeknek névhordozói valamikor történelmet alakítottak.

nes, utolsó árpádházi királyunk, III. Endre felesége teremtette újjá; magyar premontrei nővérek telepedtek a zárdába s templomukat 1331-ben szentelték föl. A virágzó kolostori életnek az 1583. és 1588. évi pestis vetett véget, amikor az egyetlen, életbenmaradt apáca a biztos halál elől Magyarországra menekült. Az újból telepített kolostort a hozzá tartozó épületekkel és az Esterházy Imre esztergomi érsek által fölszentelt Xavéri szt. Ferenc-kápolnával együtt 1783-ban II. József oszlatja föl, részben lebontatva, részben lakásokká alakítatva azokat. A 3 utcára néző s 8 házból álló lakótömbben, a szóbanforgó utca 9. sz. házában vannak a kolostornak még látható nyomai.

Szavojai Jenő herceget tartották

kora legkiválóbb és legnépszerűbb hadvezérének. Egyik ragyogó fegyverténye volt a törökök felett kivívott győzelme 1697-ben a magyar Alföldön, a tiszamenti Zentánál. Egyben a tudomány és művészet megértő támogatója is volt és belvárosi fényes téli rezidenciáját a Himmelfortgasse-ben az osztrák barokk legkimagaslóbb mesterei: Joh. B. Fischer von Erlach és Lucas von Hildebrandt építették; az utóbbi a herceg megbízásából hazánkban is működött. A 6.-8. házában álló palota 1848-tól a pénzügyminisztériumnak adott helyet.

A Seilerstätte és Himmelfortgasse sarkán

a mostani 14. sz., 1902-ben emelt ötemeletes épület helyén állt Szelepcsényi György esztergomi érsek díszes kétemeletes háza, amelyet 1683-ban, még a török ostrom előtt vásárolt. A 18. sz. elejétől a Magyar Koronához címzett, később híressé lett vendégfogadóvá alakították át, s bár a palotaszzerű szállónak sok idegen s magyar vendége volt, közülük kevesen ismerhették a régi ház és királyi helytartóvá lett valamikori tulajdonosának igaz történetét.

1683 nyarán érkezett Kara Musztafa serege Bécs meghódítására, de a mo-

dernül megerősített város felkészülve fogadta a 90 ezer főnyi török hadat. A sáncok és erős falak mögött 11 ezer katona és 8 ezer jól felfegyverzett polgár, diák és mesterlegény védekezett és — támadott Starhemberg Rudolf gróf erélyes parancsnoksága és Liebenberg János polgármester vezetése alatt. Az ostromolt Bécsnek volt mindene: 262 különböző nagyságú ágyúja, löszere, két löpormalma, százezer mázsa lisztje és 169 ezer akó bora. Csak pénze nem volt zsoldfizetésre és egyebekre; a hadipénztár összege csak 24 ezer aranyat tett ki.

Szelepcsényi a török közeledésére érseksége és a káptalan pénzét és műértékeit bécsi palotájában helyezte vélt biztonságba; mindez akkori becslés szerint többet ért félmillió aranynál. Széchenyi György kalocsai érsek pedig 61 ezer aranyat aranyérmékben deponálta a bécsi Pázmány-kollégiumban. Kollonich Lipót akkori bécsújhelyi püspök — aki államminiszteri és kamaraelnöki minőségében a magyarság visszaszorításával, erőszakos adókövetéseivel és önkényuralmi törekvéseivel a Rákóczi-fölkelés egyik okozója volt, magát Szelepcsényit pedig gyűlölte — jól tudta, hogy a két magyar főpap kincse és pénze a török elől Bécsbe került. Úgy segített tehát a bécsi várvédelem pénz-zavarán, hogy lefoglalta «kölcsönbe» az esztergomi érsek-primás és káptalan pénzét és értékeit, ugyanígy használva fel a kalocsai érsek idementett vagyonát is. Ezt megelőzően az elvakult bécsi polgárság és katonaság egyszerre — Thökölyt keresve a Himmelfortgasse-i primási házban — tettelegesen lépve föl, innen minden foghatót erőszakkal elvitt. Erről Kollonich beszámolója, de még inkább a két szemtanúnak: az érsek udvari papjának és szolgálattevő házgondnokának elbeszélése nyújt hű képet. Csak ezután került sor a városi tanács megbízásából a püspök vezetésével a hatalmas értékek lefoglalására s az ezüstművek beolvasztására. A bécsújhelyi püspöknek így lett legnagyobb szerepe a védekezés anyagi erőforrásainak — magyar pénzből való előteremtésében s a nehéz napokat átélő Bécs pénzzavarának a megszüntetésében. (A védők parancsnokai között volt a vitéz Serényi János gróf, a szatmári ezred parancsnoka, aki éppen szabadságát töltötte a császárvárosban. A polgárok között az egyik legtevékenyebb volt Fockhy Dániel, a későbbi polgármester, akinek származásáról a forrásmunkák nem szólnak, de neve után magyar eredetere következtethetünk. A felszabadító seregben kitűnt vitézségével gr. Pálffy János tábornagy és az Angliába kivándorolt magyar Leslie-család tábornok fia.) (Folytatjuk)

Bogyay Tamás: **Stephanus Rex**

Most jelent meg egyszerre magyar és német nyelven a neves történész, Bogyay Tamás monográfiája Szent Istvánról.

Bogyay Tamás: STEFANUS REX. 80. oldal szöveg, 4 színes és 64 táblán 96 fekete-fehér képpel, színes fedőlappal, kemény kartonkötésben. Wien, 1976. Sch. 160.— Herold-Verlag. — Képek: Szóts István válogatása, Borítólap: Deéd Ferenc.

Thomas von Bogyay, STEFANUS REX: Versuch einer Biographie. Zusammenstellung des Bildteils: István Szóts, Entwurf des Einbandes: Ferenc Deéd. 80 S. 4 Farbiger, 69 einfarbige Abbildungen auf 64 Tafeln, farbiger Pappband. Wien, 1976. Sch. 286.— Herold-Verlag, Wien-München.

Megrendelhetők: Verlag Herold A-1080 Wien, Strozzigasse 8.

Ezer év óta keresik legendák mediatálói, kutatják tudósok, megidézik látnok hazafiak, írók, költők, szónokok élesztgetik, művészek megörökítik, mert minden kor magyarjának szüksége van István példájára, intelmére, segítő jobb-jára. Ezért vélte szükségesnek a Szent István Jubileumi Emlékbizottság egy életrajz kiadását.

1938-ban a Magyar Tudományos Akadémia monumentális **Szent István Emlékkönyve** három kötetben megalapozta az Országépítő s kora korszerű kutatását. Azóta azonban egy emberöltő alatt nemcsak új régészeti leletek, hanem a már ismert írott források is — megtisztítva anachronisztikus szemléletek rétegeitől, mintegy «restaurálva» — beszédesebbé váltak; új szempontokat adtak, messzibb távlatokat nyitottak. A segédtudományok szakszerű kezelésében a források tisztábban és bővebben szolgáltatják az adatokat a történész tollára.

Bogyay bevezetőnek ismerteti módszerét, forrásainak kezelését. Majd rámutat: Géza nagyfejedelem döntő politikai fordulata készítette elő az új utat, amire azután Istvánt Adalbert püspök inspirálja és vezeti. Találkozásuk olyan gondviselészerű, mint III. Ottó császárré II. Szilveszter pápáéval. Az önálló magyar királyság megalapítása és elismerése a pápa és a császár gondolatának, a **Renovatio Imperii Romani** eszméjének talán egyetlen megvalósulásba érett gyümölcse. Ez a nagyszerű koncepció tette lehetővé, hogy «Cseh-, Morva- és Lengyelországgal ellentétben az utoljára megtért Magyarország a nyugati államhierarchiába való beillesztése után és a császár eszmei felsőbbségének elismerése mellett a valóságban teljesen független maradt.» (22)

István házassága a bajor hercegnővel szintén az egyenrangúság elismerésének jele a császári ház felől, míg az ott-honi félnomád társadalomban **Koppány**

meg Ajtony legyőzésével, Gyula meghódoltatásával szilárdul meg tekintélye. Bogyay kiemeli, hogy a királyi önállóságot az Egyház részéről is biztosították a saját érsekség felállításával.

Új megvilágításban láttatja a szerző a bölcs államférfi diplomáciáját is. Korrigálja például az «Intelme» vendégek és jövevényekről szóló fejezetének közkeletű liberális «nemzetiségpolitikai» értelmezését (38 k.). Tarka csokorba gyűjti a korabeli «idegenforgalom» adatait. Nemcsak rokoni, diplomáciai, katonai, kereskedelmi kapcsolatok révén lesz ismert és becsült a fiatal magyar királyság. Szent István vendége **Querfurti Brunó**, az augsburgi püspök követésében, **Babenberg Poppo** trieri püspök, a verduni és trieri apátok. A király zarándokházakat épített Jeruzsálemben, Konstantinápolyban, Rómában és talán Ravennában. Levelez Cluny, Montecasino apátjaival, szerzeteseket kér, pártfogolja a remeteket.

István király kifelé megnőtt tekintélyére mutat közvetítő szerepe a lengyel-német konfliktusban vagy pl. a bambergi püspökség alapításánál. II. Bazileiosz császárt megsegíti a bolgár birodalom ellen. E bizánci kapcsolat hátterében Bogyay rokoni szálakat sejt.

A műnek egyik legérdekesebb fejezete az utolsó. Az egyetemes történelem perspektívájában láthatjuk Szent István utolsó harcait: támogatja sógorát, a velencei Orseolo dózsét, majd II. Konrád támadását **el h á r í t j a**. A III. Ottó és II. Henrik alatti jó viszony az ellenkezőjére fordult. A császár bekerítő tervei veszélyeztették a magyar függetlenséget. Az öregedő királyt azonban nem hagyja el az Ég közreműködése a források tanúsága szerint: győzelme után hálájának emléke a Fehérvárnak ajánlott miseruhából készült koronázási palást. Teljesül utolsó kívánsága is, Mária mennybevitelének napján hal meg.

Figyelemreméltó István egyéniségének lélektani elemzése. Legmaradandóbban azonban az Intelmek megélt szavai hatnak. Lapidáris egyszerűséggel jellemzik a szentet, aki «**mindig úgy mutatkozott, mintha Krisztus ítélőszéke előtt állna**»: «...**Uralkodj harag, góg, gyűlölet nélkül, békésen, alázatosan, szeliden; tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a góg és gyűlölet...**»

Kitűnő képanyag — a könyvnek több mint a fele — nemcsak illusztrálja a szövöveget, hanem szervesen kiegészíti István király világának, műve, kultusza továbbélésének bemutatásával. Nemesgy közülrük először publikálva! Mind a szöveg közé illesztett színes táblák, mind pedig a második részben következő fehér-fekete fényképek és a reproduk-

ciók tökéletesek. Válogatásuk Szóts Istvánt, a borítólap terve Deéd Ferenc művészetét dicsérik.

Mindkétnyelvű kiadásnak lábjegyzetek mellőzésével pusztán a források és szakirodalom felsorolására kellett szorítkoznia. Sajnálatos, hogy ez éppen a németnyelvűben, amelyik nagyobb tudományos érdeklődésre számíthat, túlságosan is megrövidült.

Bogyay Tamás nemcsak a rövid de világos összefoglalások mestere, hanem a részletekben gyökerekig menő, a legnehezebb tudományos csomókat kibontó tanulmányoké is a középkor sokszálú történelmében. Mind a magyar, mind az európai kérdésekben és irodalmukban ennyire járatos, a történetírás és a művészettörténet diszciplínáiban egyaránt otthonos szakértő rajzolhatta csak meg ilyen élön és meggyőzően a legendák aranykódébe vesző Szentkirályt. A tekintély és hatalom iránt bizalmatlan, kételkedő és kritikus mai olvasót biztos tájékozottsággal vezet vissza az ezeréves múltba. Magyarságukat szeretők kötelező olvasmányaik közé sorolhatják. Német kiadása pedig elsősorban ajándékozásra alkalmas ismerőseinknek. Örömet szerezhetünk vele könyvbarátoknak s barátokat a magyarságnak.

P. Vongrey Felix O.Cist.

ADOMÁNYOK :**(Folytatás a 7. oldalról)**

San Francisco,	
(Dr. Papp G.-on keresztül)	250.—
Magyar Egyesület, Luzern, CH	
(Hegedüs I.-n keresztül)	212.38
Magyar Katolikus Misszió,	
Hamburg (Cindel L.-n ker.)	800.—
Männergesangvereine Kastl	100.—
Mindszenty Society, Greenbelt,	
USA (Dr. M.J. Horváth-on k.)	254.—
Magyar Kath. Kultúrközösség,	
Malmö (Szabó I.-on ker.)	4.326.22
Magyar Nemesi Szövetség:	
Ringgau-Netra	
Verseggy G., Szük., gr. Zichy F.	
Csiky Cs., v. Balogh A.,	
Baranyay M., Palásthy R.,	
v. Kállay T.	352.02
Mannheimi Lelkészegyháza hívei	
(P. Mórocz I.-on keresztül)	200.—
Radio Freies Europa Magyar	
Munkatársai, München	4.800.—
Saarbrückeni Magyarok	
(Fiala F.-en keresztül)	1.120.—
Stuttgarter Magyarok	
Toronto-i Rákóczi Szövetség	
(Fejős Ottó-n keresztül)	300.—
(Dr. Topolay I.-n keresztül)	1.569.—
Ungarnvereine Frankfurt	
(Ambrus Szaniszlón ker.)	1.000.—
Winnipeg-i Magy. Irod. Kör,	
USA (Ida Homoron keresztül)	247.—
Svájci Ker. Magy. Munkásszöv.	
(Dr. Sechler T.-on keresztül)	1.750.—
Szülői értekezleten leadott, Kastl	
(Stirling Gyulán keresztül)	780.—

HIRDETÉSEK

AZ ÉLETÜNK ELFOGAD

hirdetéseket, azok közlését kérjük a Gazdasági Bizottságon át beküldeni:

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.
A nyomda a Gazdasági Bizottság megkerülésével nem fogad el hirdetést!

MAGYAR KOLCSONKÖNYVTÁR

Többek kérésére közöljük, hogy a Landesbibliothek keretén belül működő

Magyar Könyvtár

szívesen fogadja minden Svájcban élő magyar-nyelven olvasni szerető jelentkezését. A könyvtár használata díjtalan. A könyvek cseréje posta útján történik.

Jelentkezés magyarul írásban. Cím:

Schweizerische Landesbibliothek

Ungarische Abteilung

Hallwylstr. 15.

3003 Bern

TÉTÉNY —

UNGARISCHE SPEZIALITÄTEN

Inhaber: Bayer Oszkár

München 2. Kreittmayerstr. 26.

Tel. 196393, nach 20 Uhr: 585502

0.7 literes palackolásban:

Debrői Hárslevelű	DM 5.50
Badacsonyi Kéknyelű	5.95
Badacsonyi Szürkebarát	5.85
Soproni Kékfrankos	5.75
Domoszlói Muskotály	5.85
Domoszlói Tramini	6.30
Villányi Burgundi	5.85
Hajósi Cabernet	5.90
Tokaji Aszu 4 Puttonyos	12.40

1 literes palackolásban:

Alföldi olasz Rizling	4.80
Alföldi Kékfrankos	4.80
Téli Szalámi	20.—
Csabai kolbász	17.50
Szaloncukor fehér 1 kg	12.—
Szaloncukor csokoládés 1 kg	14.—

inc. MWST, Preise ab Lager,

Preise sind bis zur nächsten

Preisliste gültig. Kartonvételnél üvegenként 20 fillér árengedmény.

Üveges árut nem postázunk.

Még kapható:

Bayer Oszkár, Ecke Kazmair-
Trappentreustr.

Horváth János, München 2.

Tumblingerstr. 28.

Diószeghy Tibor hites tolmács és fordító (magyar-német és német-magyar) Németországban tanácsadás állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, peres ügyekben segít.

D - 404 Neuss, Daimlerstr. 249.

Tel. 02101/ 541317

MAGYAROSAN KÉSZULT
HENTESÁRU KÜLÖNLEGESSÉGEK
MEGREDELHETŐK:

500 g Kolbász sütni v. főzni	DM 7.—
500 g Szárazkolbász	7.50
500 g Puszta szalámi	7.—
500 g Hurka, rizses, véres, májas	4.50
500 g Bácskai hurka nyers fogyasztásra	6.—
500 g Fehér sós szalonna 5-6 cm	4.50
500 g Gyulai kolbász, eredeti	10.—
500 g Magyar téliszalámi	11.—
500 g Disznósajt (gyomorba t.)	5.—
500 g Sonka Schwarzwälder vagy Magyar	9.—

Postán szállítunk, utánvétellel, légmentes csomagolásban.

Viktor Pál

Wurstspezialitäten

D - 7063 Welzheim

Pf: 13-43 — Tel: 07182/ 66-36

Rupp László kirendelt fordító

mindennemű fordítást vállal magyar-német viszonylatban.

8000 München 1, Postfach 162.

Telefon: 089/3002162

Fogtechnikus, 28 éves, nős, magyar szeretne magyar fogorvos mellé elhelyezkedni, Schwäbis Gmünd», esetleg Stuttgartba. Ajánlatokat «A teljes fogtechnika ismeretes» jelígre kér az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

Jurth Attila törvényszéki hiteles

tolmács magyar - német és német-magyar fordítások elkészítését illetve hitelesítését vállalja:

Salzgries 16/8, A - 1010 Wien.

Tel. (022 2) 63 30 344

Kedves Honfitársak! Megnyílt München első magyar borpincéje. Mindenkit örömmel várunk. — Címünk: **Tokajer Keller, München 19, Rotkreuz Platz 2/a (Donnersbergerstr. sarkán).** Nyitvatartás 18 órától 01.30 óráig. Szerda szünnap. Tel. 169 668. Tulajd. **Inoka Miklós**

Északnémetországi Magyarok,
Figyelem!

Északrajna, Westfalia, Essen, Köln és Bonn környékének magyarsága **október 23-án** délben 2 órakor néma tüntetést rendez a bonni szovjet követség előtt (Waldstr.) szabadságharcunk emlékére.

Felkérjük honfitársainkat, hogy azok, akik 1956 emlékét híven őrzik, vegyenek részt transzparentekkel és táblákkal a tüntetésen.

A részletekről további tájékoztatást ad Kellner Lajos, 4460 Gelsenkirchen-Buer-Resse, Engelbertstr. 23.

Telefon: 0209/ 75415 vagy 77565

NAGYSIKERŰ MAGYAR KÖNYV-
ÚJDONSÁGOK

Vásároljon magyar könyvet,
hanglemezt!

Csonka Emil: A száműzött bíboros Mindszenty az emigrációban, vászonnkötés, 32 képpel	DM 30.—
Jókai: A jövő század regénye I-III.	35.—
Zilahy: Valamit visz a víz	13.—
Nyíró: Uz Bence	15.—
Nyíró: Kapjafák	18.—
Cronin: Ezt látják a csillagok	20.—
Márai: Erősítő (újdonság)	20.—
Szoltsenyicin: Gulag szigetcsoport II. k. októberi szállításra elő- jegyeztethető	kb. 34.—
Mindszenty: Emlékirataim	42.—
Horthy: Emlékirataim	32.—
Claire Kenneth könyvei: Randevu Rómában — Holdfény Hawaiban — Éjszaka Kairóban Neonfény a Nilus felett -- Egon naplója — A hermelines hölgy darabonkénti ár:	24.—

Legújabb lemezeink:

SLPX 16578 Bilicsi T. énekel	20.—
Apu, hogy megy be, Ujjé a ligetben, A babám budakeszi, Én úgy szeretek részeg lenni, Van Budán egy kis kocsma, Budán van egy kis Heuriger, Mi muzsikus lelkek stb. 18 dal	
LPX 17427 20 év magy. slágerei	20.—
Csak a szépre emlékezem — Nem adlak másnak — Mindenki van egy álma, Hófehér gyöngyvirág — Úgy szeress, Kicsit szomorkás, stb. 16 sláger	
SLPX 17476 Breitner J. dalai	20.—
Szalmaláng, Kis Katóka, — Szép szenyiorita, Boldog az az ember, Te sem vagy külömb stb.	

Apon 2755 Vayda János énekel 22.—
Hazafias dalok: Ott, ahol zúg az a négy folyó,
Szekely himnusz, Kis lak áll a . . . Krasznahorka,
Nagy Bercsényi Miklós, stb.

LPX-1037 Solti Károly énekel 20.—
Este felé, Én édes Katinkám, Ne sírj
kislány, Fogadj el egy jó tanácsot tőlem,
Az esküvődön én is ott leszek, Hiába van
palotád Budán, Van a Bajza utca sarkán,
stb. össz. 21 dal

Kérje díjtalan katalógusunkat!

Musica Hungarica, 8 München 40,
Agnesstr. 45. Tel. (089) 180-911

Magyar-német és német-magyar fordításokat

olcsón és gyorsan elvégez, magyar-nyelvű okiratairól hitelesített másolatot készít és — másnyelvű okiratok fordítását korrekten elintézi —

W. Divy hiteles fordító és tolmács.

D - 799 Friedrichshafen, Linderstr. 50.
Tel. 07541/ 71391

38/173, egyetemet végzett, független, rendezett körülmények között élő, jó állásban lévő, széles érdeklődéssel rendelkező, nagyon elfoglalt fiatalember keresi igényes hölgy ismeretségét házasság céljából. Leveleket (fényképek előnyben) «**Kölcsönös megbecsülés**» jelígre kér az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

Németországban élő, 50 éves, nőtlen elektrotechnikus, korrekt, finomlelkű, minden káros szenvedélytől mentes, gyermekszerető, keres intelligens, házias feleséget. Leveleket — lehetőleg fénykép-melléklettel — «**Bizalom**» jelígre kér az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

34/174, magas, független férfi, szak-fém munkás, NSZK-ban élő, megismerkedne őszinte, csinos, házias nővel házasság céljából. Minden fényképes levélre válaszolok. Leveleket «**Boldog jövő**» jelígre kérek az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

Luft János szállító cége költözködési munkát vállal. Ruha, stb. csomagolásához szükséges ládákat is kölcsönöz. Tel. 351 13 37
8 München 40, Hamburgerstr. 42.
— 1976. decembertől —
8 München 50, Johann Emmer Str. 5.

Hollandiában élő, 47/164 magyar származású férfi, sakkversenyző, rendezett anyagi körülményekkel, keresi korbán hozzáillő, intelligens magyar hölgy ismeretségét, sportot, művészetet, zenét kedvelők előnyben. Minden komoly és részleges levélre fényképpel válaszolok. «**Légy híve ó magyar**» jelígre kérek választ az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

Műszaki beosztásban lévő, 31 éves Magyarországon élő hölgy, házasság céljából keresi hozzáillő, intelligens férfi ismeretségét. «**Baden - Württemberg**» jelígre kér választ az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

Zürich melletti kis faluból enyhén kopaszodó, eléggé fiatalos típusú, 40-es mérnök, önálló vállalkozással, őszinte érzelmekkel, melegszívű, házias feleséget keres. «**Mindig Korrekt II.**» jelígre kér választ az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

Nagyon fiatalos, egészséges, 65 éves, gyermektelen lyoni üzletasszony keres hasonló korú, jólsituált férjet. Leveleket «**Bárho! Európában**» jelígre az **Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.**

OSLOBAN, EZUSTMISÉVEL PAX ROMANA TALÁLKOZÓ

Augusztus 27. és 29. között 85 résztvevővel került sorra az ideai skandináviai Pax Romana találkozó. A résztvevők — Dániából, Belgiumból, Norvégiából, Svédországból — néhány közel lakó oslovi magyar kivételével a találkozó színhelyén laktak, az Oslohoz közeli, Mariaholm-i iskolaközpontban, tó partján, modern berendezésű otthonban, szép környezetben.

A program **dr. Weissmahr Béla S.J.** professzor előadás-sorozata köré épült: «Mit jelent hívőnek lenni materialista korban?» Dr. Weissmahr Isten létével és lényének ismertetőjeleivel foglalkozva fokozatosan vonta magával hallgatóit az egyre jobban mélyülő filozófiai elemzésbe, melynek egyes részeit mindinkább sűrűsödő kérdések, hozzászólások és viták követték.

A második nap programjában került sorra **Berczelly László, Gereben László és Pogány Sándor** egy-egy rövid összefoglalása azokról a szellemi értékeinkről, amelyek megtartásán, vagy elvesztésén múlik magyar és katolikus mivoltunk.

A találkozót meglátogatta **J.W. Gran** oslovi püspök is; a második napon ő tartotta a szentmisét s utána együtt ebédelt a magyar hívekkel.

Augusztus 29-én mondta ezüstmiséjét **P. Horváth Kálmán S.J.**, aki Skandináviában töltött 16 esztendeje alatt nemcsak a norvégiai magyarok, hanem az összes skandináviai magyarok között végzett fáradhatatlan lelkipásztori munkát, sőt még más magyar közösségek hitéletének ápolására is futotta erejéből. Zsúfolásig telt templomban, a mindenünnen feléje sugárzó szeretettől és eddigi pályája emlékeitől szemmeláthatóan meghatva mutatta be a miseáldozatot, a skandináviai magyar katolikus lelkipásztorok, Weissmahr Béla és Dobai Sándor Benelux-i főlelkész segítségével. A mise után kedves meglepetésként bemutatták a pappászenteléséről készült rövid filmet is. Ezt Norvégia szépségeiről szóló színes rövidfilm követte.

A napi programok végeztével, vacsora után, a résztvevők a nagy társalgóba telepedtek és bebizonyították, hogy megtartandó értékeink között a magyar dalok igen előkelő helyet foglalnak el.

A kitűnő rendezésért köszönet illeti Norvégiában élő hazánkfiait, nem kis mértékben asszonyainkat és leányainkat. (MP)

RÉVÉSZ LÁSZLÓ 60 ÉVES

Az ősi magyar református családból származó Révész László 1916-ban született Kecskeméten. Főiskolai tanulmá-

nyait szülővárosának jogakadémiáján, majd a szegedi és krakkói egyetemen végezte. A doktori címet 1938 őszén summa cum laude nyerte el a szegedi egyetemen a Rákóczi-szabadságharc szervezésével foglalkozó disszertációjával. Egyetemi tanulmányainak befejezése után a budapesti parlamenti könyvtárban dolgozott, majd 1944 tavaszán tartalékos tisztként szolgálatra hívták be. Ugyanazon év őszén orosz hadifogságba esett, ahonnan 1947 nyarán tért vissza. Hazatérése után magyar alkotmány és jogtörténetet, valamint egyházjogot adott elő a kecskeméti jogakadémián. A jogakadémia államosítása, majd azt követő megszüntetése után 1949-ben a budapesti egyetemre helyezték át, ahol később professzorból docenssé degradáltak.

1956 őszén, a magyar nemzeti forradalom kirobbanása után a diákság Révész Lászlót az egyetem Forradalmi Bizottságának elnökévé választotta. A szabadságharc leverése után küszöbönálló letartóztatása elől Svájcba menekült, ahol azóta a Schweizerischer Ostinstitut munkatársaként tudományos tevékenységet folytat.

Menekülése óta közel 25 nagyobb tanulmánya jelent meg, amelyek túlnyomó részben Magyarország valamint a Szovjetunió által elnyomott országok jogi, társadalmi, politikai helyzetével és történelmével foglalkoznak. Közírói munkásságával, valamint a berni, fribourgi és zürichi egyetemeken tartott előadásaival felmérhetetlen szolgálatot tesz hazánknak és a többi elnyomott nemzeteknek.

Dr. Czettler Antal

K Ö N Y V S Z E M L E

Dr. Vecsey Lajos: «Imádkozzunk — Engeszteljünk!» Imádságos és énekeskönyv az emigrációs magyarság számára. St.Gallen, 1976. — 80 oldal.

A könyv hézagpótló munka akar lenni a katolikus emigrációs magyarság számára. Három részre tagolódik: tartalmazza a szentmise rendjét, hoz több miseéneket, a harmadik részben pedig több imádságot talál az olvasó. A végén felhív az imakeresztes-hadjáratra s imákat is nyújt hozzá. Felnőtt és gyermek egyforma haszonnal forgathatja. — Ez úton is felhívja a szerző az emigráns magyarságot, hogy fogjon össze egy szervezett **imakeresztes-hadjáratban** a haza felszabadítására. Ez az egyetlen s egyúttal a legbiztosabb eszköz, mellyel a haz s népünk lelki javán mulkálkodhatunk.

A mű ára (csak a nyomdaköltséget számítva): 2.50 Fr. Kapható a szerzőnél: Dr. Vecsey Lajos, CH, 9053 Teufen, «Fernblick», Schweiz.

Rövid hírek

Berlin-Spandauban felszentelték a boldog Maximilian Kolbe emlékére épített templomot. Eredeti tervek szerint Posen érseke végezte volna az ünnepi szertartást, megbetegedése miatt segédpüspöke konszekrálta az új templomot. Beszédében hangzott: a felszentelésre meghívott lengyel püspök jelenléte bizonyítja, hogy valósággá vált a lengyel és német nép egymáshoz való közeledése. Kifejezte reményét, hogy az ifjúság is megérti Kolbe példáját és útmutatását, amely szerint csak a szeretet győzhet le minden ellentétet.

Svájc katolikusai is megemlékeztek Szent Wolfgangról és küldöttséggel vettek részt Salzkammergutban az ezeréves ünnepségeken. Szent Wolfgang 965-972-ig Einsiedelnben élt, ott szentelték pappá és mint tanító nagyban hozzájárult Einsiedeln Mária-kegyhely felvirágoztatásához már a 10. században.

Bécsben tartotta 9. Világkongresszusát a Katolikus Tanítók Világszervezete. A találkozón több, mint 250 küldött vett részt Afrikából, Ázsiából, Amerikából és Európából. A szervezet elnöke sajnálkozását fejezte ki amiatt, hogy a találkozóra egyetlen katolikus tanító sem érkezett a keleteurópai országokból. A befejező ünnepi szentmisét König bíboros mondta a Stephansdomban.

Az Osservatore Romano németnyelvű kiadásához hasonlóan ezentúl a francia nyelvű kiadást is világi újságíró szerkeszti. Erre a feladatra szeptember 1-én kapott megbízást Dr. Alain Galichon.

Gertrud von le Fort, a konvertita katolikus író 100. születésnapjára emlékezik októberben a világ. Élete utolsó éveit a nyugatnémetországi Obersdorfban élte le és ott halt meg 5 évvel ezelőtt 95 éves korában. Művei nagy részét magyar nyelvre is lefordították.

Keletafrikában nemrég szentelték pappá a Massai törzs első papját. Arusheban 10 évvel ezelőtt csupán 6 ezer katolikus élt, számuk ma már 32 ezer. A szemináriumban 23 teológus készül a papi pályára és folytat tanulmányokat. Hatan szintén a Massai törzs tagjai, amely büszkén őrzi még ma is évszázados hagyományait, festői viseletét, pásztor- és harci szokásait.

A nyugatnémet Caritas bélyegek külföldi kiadása révén 1949 óta 17,3 millió márka bevételhez jutott, amelyet főleg gyermekintézmények, betegek és öregek támogatására fordított.

Solinban és Splitben közel százezer zarándok jelenlétében fejeződött be az az ünnepségsorozat, amellyel a horvát nép — Európa szláv népei között elsőként — a kereszténység felvételére emlékezett. Az 1300 évvel ezelőtti törté-

nelmi lépésre emlékeztetett ünnepi üzenetében VI. Pál pápa is, kiemelve, hogy az ősök igazi Mária-tisztelete végigkísérte és mindig erőt adott a sokat szenvedett népnek.

Döpfner kardinális emlékére hamarosan három hangplemez kerül forgalomba, elmondott beszédeinek gyűjteményéből, saját hangján. A válogatást a müncheni katolikus egyházi lap szerkesztősége, a katolikus akadémia vezetősége végzi és látja el magyarázó és bevezető szöveggel.

Az egyik moszkvai ateista lap azzal vádolja a Vatikáni Rádiót, hogy adásaival nacionalizmust szít Litvániában. Litván nyelvű adásában ugyanis kiemelte a katolikus egyház szerepét, amelyet a most leigázott ország építésében évezredek át végzett és az ateizmust a litván nemzeti érdekek ellenségének nevezte. Az ateista lap ezzel szemben kiemeli, hogy a litván papság legnagyobb része lojális a fennálló szovjet hatalommal szemben.

Ketteler püspök halálának századik évfordulója alkalmából a KAB, a katolikus német munkavállalók mozgalma jövő évre nagyszabású zarándoklatot tervez Altöttingbe és Burghausenbe. Az ünnepségekre több tízezer résztvevőt várnak Ausztriából és Nyugatnémetországból. Ketteler szociális- és munkásmozgalma egyre nagyobb teret hódít napjainkban és egyre több követőt vonz.

A Misereor 1975-ben 180,5 millió márkával kétezer létesítmény felállítását tette lehetővé a fejlődő országokban. Ebből 50 millió Latinamerikának és Afrikának, — 41,3 millió Közép- és Elő-Ázsiának, — 28,5 millió pedig a Távolkeletnek és Océániának jutott.

Ugyanakkor a Caritas legújabb jelentése szerint kb. 10 %-kal csökkent a természetbeni juttatások, a ruházati cikkek, stb. adományozása, amelyet azzal magyaráznak, hogy a jelenlegi gazdasági helyzet miatt az emberek saját szükségleteikre is kevesebbet költenek.

ADOMÁNY A PAPNEVELÉS JAVÁRA

Dr. Krasznay Jenő, jelenleg luzerni magyar lelkész, a bécsi Pázmáneumban újra meginduló papnevelés előmozdítására 1.000.— Sfr-ot adományozott. Amikor bőkezű segítő készségéért a Pázmáneum rektora ezúton is kifejezi köszönetét, példaképpül állítja az adakozót mindazok számára, akik a külföldön élő magyarok lelki ellátásának sorsát szívükön viselik.

Adományokat küldjünk a Pázmáneum, A - 1090 Wien, Bolzmannngasse 14 címére. Bankkonto: Bankhaus Schelhammer und Schattera, Wien I., Kontonummer 13.352.

Hogyan lehet előfizetni az Életünkre?

Az Életünk terjesztői

a helyi magyar lelkészek; ők küldik meg kívánatra a lapot a területükön élő híveknek.

Az előfizetési díjat, mely 1975 január 1-től

14.— svájci frank,

vagy annak megfelelő más valuta, az illetékes magyar lelkészeknek fizessük be.

Csak onnan forduljunk

közvetlenül a kiadóhivatalhoz, ahol a lelkész hiányzik, vagy valami oknál fogva nem terjesztője a lapnak.

Európán kívüli rendeléseket a központi hivatal intéz;

Címe:

Életünk (Unser Leben)

Frongartenstr. 15.

9000 St.Gallen (Schweiz)

Az előfizetés tengerentúltra is

14.— svájci frank, ha azonban légipostával kéri valaki a lapot, 25.— svájci frank, vagy annak megfelelő más valuta.

Életünk

Az európai magyar katolikusok lapja

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Vecsey József

Szerkesztőség és nyomda:

Ungarische Buchdruckerei, 9000 St.Gallen, Frongartenstr. 15. (Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Előfizetés egy évre: 14.— svájci frank más országban ennek megfelelő valuta Egyes szám ára 1.20 svájci frank.

É l e t ü n k — Unser Leben

Monatschrift für die ungarischen Katholiken in Europa

Redakteur und Herausgeber:

Dr. Josef Vecsey

Redaktion und Druck: Ungarische Buchdruckerei, 9000 St.Gallen, Frongartenstr. 15. (Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Kto. Krt. 603 Ungarische Buchdruckerei Sparkassa der Administration St. Gallen.

Bezugspreis jährlich: 14.— Sfr.

Lapzárta a hónap 15-én, hirdetéseket pedig csak a hónap 12-ig fogadunk ell